

Pyhäjärvi

Kalastusta Vpl. Pyhäjärvellä

Karjalaiset ovat tunnetusti olleet kalastuksen mestareita ja kalaruokien tekijöitä ja syöjiä. Vpl. Pyhäjärven pitäjää ei tehnyt tästä poikkeusta. Vanha hokema toteaa: "Räisälä heinist, Pyhäjärvi kaloist" tunnettiin. Niin kauan kuin Pyhäjärvellä on tiedetty asutusta olleen niin kauan myöskin on kalastusta harjoitettu. Hyvät edellytykset kalastamiseen muodostuivat monien kalaisten järvien ja lampien ansiosta ja myöskin Karjalan meri Laatokka oli 42 kilometrin rantaviivallaan pitäjän alueella ja avoin kulkuyhteys varoille ulapoille ja Laatokka tarjosi miltei loputtomat mahdollisuudet kalastuksen harjoittamiseen ja kehittämiseen.

Laatokan ohella koko pitäjälle nimensä antanut Pyhäjärvi sekä Kiimajärvi, Yläjärvi, Rahkajärvi sekä useat kirkasvetiset lammet ja purot loivat hyvät edellytykset ympärivuotiseen kalastukseen Vpl. Pyhäjärvellä.

Laatokka asetti omat vaatimuksensa niin veneille kuin pyyntivälineillekin. Suuret pyydykset, suuret kalat, suuret ulapat mutta myöskin suuret vaarat. Laatokan kalastajista osa oli sellaisia jotka elivät yksinomaan kalastuksesta. Suurin osa kalastusta Laatokalla harjoittavista pyhäjärveläisistä oli kuitenkin pienten maatilojen omistajia, jotka hankkivat lisätuloja perheilleen kalastuksesta. Laatokalla kalastaminen ei ollut mitään ajanvietekalastusta vaan hyvinkin raskasta työtä. Meri antoi yhtenä päivänä mutta saattoi ottaa toisena päivänä on omiaan kuvaamaan suuria kalansaaliita mutta myöskin kalastuksen vaaroja. Laatokan kalastuskeskuksia Pyhäjärven alueella olivat Polvan, Yläjärven ja Sortanlahti. Viimeksi mainittu oli kalakaupan keskus.

Monet olivat kalastusvälineet niin Pyhäjärven miehillä. Laatokalla käytetty nuotta oli mitoiltaan varsin juhmallinen ja sen käsittelyyn tarvittiin 12 miestä ja 2-4 hevosta. Jokaisella miehellä oli oma tehtävänsä, joskin raskaassa työssä jokainen osasi tehdä kaikkia tarvittavia töitä ja tehtäviä vaihdeltiin samankin vedon aikana. Mutta kylä sitten kalaa tulikin. Riiskan nuottakunnan kalaisäntä Antti Kukko muistelee: Ko mie olin viel nuor mies myö soatiin viis hevoskuormaa kaloi yhest apajast. Niitä ol kolme ja puol sattaa lohta ja vai

Kuva esittää talvikalastusta Pyhäjärven jäällä v. 1924. Nuotanvedossa tarvittiin 12 miestä ja 4 hevosta. Kuvassa ainakin kaksi ylimääräistä miestä, lienevätkö katsojia vai kalan ostajia. Pääasiallisena saaliina oli hyvydestään tunnettuja Pyhäjärven räpyköitä (muikkuja), sekä muuta sekakalaa. Joskus saatiin myös runsaita lahnaasaaliita. Kuvan omistaa Marja Lahinen.

25 kpl niistä ol alle 25 naulaisii. Se tais olla helluntaiaatto. Myö oltiin tehty jo yksi veto josta saatiin vain kuusi lohta ja päätettiin jo lähtii saunan lämmitykseen mut sittä päätettiin tehdä veillä yks veto. Sen nuota pituus ol 300 sylvtä ympärille. Koko yö m eil män niitä kaloi kerätes.

Nuotalla pyydettiin Laatokasta myöskin muikkua. Muikkuja pyydettiin n. 3-4 km päästä rannasta ja noin 60-70 sylvtä syvästä vedestä. Muikkua saattoi tulla hyvinkin arvaamattomia määriä. Edellä mainittu Antti Kukko kertoi kerran muikkua saadun niin paljon, että hänelläkin oli kaksitoista naista muikkua suolaamassa. Silloin saatiin räpystä eli muikkua kahdeksan viikkoa yhteen menoon. Ei siinä ehditty muikkua väliin nukkumaan. Suolaa meni neljatoista säkkiä ja pitkin talvea suolattua muikkua myötiin.

Isorysä hyvä pyydys

Myöskin isorysällä pyydettiin Laatokasta. Pekka Jermalainen on kertonut, että hänen isällään oli isorysä joka oli luokiltaa 2, 5 metriä korkea, 6-vanteinen ja siiven pituus oli 105 metriä pitkä. Ryssä oli vedessä Polvan rannassa 4 kuukautta. ja kun se sitten nostettiin ylös se reipeli sillä rihat olivat mären tyneen. Tuon 4 kuukauden aikana oli rysä antanut niin paljon kalaa, että niiden arvo oli ollut 10 000-15 000 kulmamarkkaa. Tuolla rahamäärällä perhe eli yli talven ja pystyttiin tekemään 3 kpl uusia samanlaisia rysyitä. Kalansaaliis käsitti lohta, nieriää, ja siikaa. Oli pa rysään jäänyt kal-

si elävää hyljettäkin jotka myytiin Helsingin eläintarhaan 500 mk/kpl.

Entiseen aikaan kaikki Laatokan pyyntiveneet olivat soutuveneitä. Silloin kalastus oli todella raskasta ja kun kalastajat joutuivat äkkiä nouseen myrskyn armoille tuli runsaasti hukkumisonnettomuuksia. Kun kalastusta alettiin harjoittamaan purjehdintä avulla työ helpottui suuresti. Purjehdintä olivat 12-18 metriä pitkiä ja 2.5-3 metriä leveitä kölvineitä, jotka oli varustettu yleensä kahdella purjeella.

1920 luvun loppupuolella tulivat moottoriveneet Laatokalle. Niinpä Pyhäjärven kalastajillakin oli ennen sotia useita kymmeniä veneitä joissa puskutti Vikström tai Olympia moottori.

Laatokan kalastuksella oli ennen sotia varsin suuret mittasuhteet. Laatokassa tavattiin peräti 42 eri kalalajia. Kalataloudella koko Laato-

kan Suomen puoleisella alueella oli varsin huomattava merkitys. 1934 tehdyn tilaston mukaan kaikkiaan 2117 ruokakuntaa harjoitti ammattimaista kalastusta. Näillä oli soutu- ja purjehdintä 2576 kpl, moottoriveneitä 269 kpl. Verkoja oli 30 724 kpl, nuottia 626 kpl, iso rysyitä 608 kpl, pieniä rysyitä 12136 kpl, katiskoita 2940 kpl ja mertoja 6314 kpl.

Pyhäjärven pitäjän järvikalastus

Pyhäjärven monista järvistä kalastettiin runsaasti ja niissä oli myöskin kalaa runsaasti.

Suurimmat kalansaaliit mainitaan saadun Yläjärvestä 1920-luvulla jolloin kerrallaan nuotasta nousi 12 600 kg lahnoja. Saaliista kertyi yhteensä 24 hevoskuormaa joista Pietariin vietiin 18 kuormaa. Kalat välitti liike-

mies Matti Inkinen. Jo aikaisemmin oli samasta järvestä saatu 8 000 kilon lahnaasaaliis. Myöskin Kiimajärvestä tiedetään saadun 4000 kilon lahnaasaaliis ja Pyhäjärvestä 2000 kilon saalis.

Talvinuotan vedolla oli Pyhäjärven järvikalastuksessa keskeinen asema. Entisaikaa nimittäin kesäisin miesväellä oli ropotin teon lisäksi monenmoista puuhaa joten isommin kalastamaan ehdittiin vasta talvisaikaan.

Talvinuottaa kutsuttiin isoksi nuotaksi. Perustettiin yhtiöitä ns. nuotta-arteileita. Nuottakunnan johtajalla oli varsin tärkeä merkitys. Talvinuottaan tarvittiin 12 miestä ja neljä hevosta. Järvinuottakunnan koko oli varsin suuri. Sen ns. vetokorkeus oli 10-15 metriä ja pituutta sillä oli 160-200 metriä. Tällaisia jättiläispyydyksiä saattoi pyynnissä olla yhtä aikaa Pyhäjärvestä jopa viisikin kappaletta. Nuottakunnan työväli-

neet olivat samanlaisia kuin Laatokan nuotassakin.

Pyhäjärvestä pidettiin talvisin myöskin siika- ja kuha-verkkoja joiden nkorkeus oli 3,5-5 metriä ja kaikkiaan verkkoja saattoi olla kerrallaan pyynnissä 150-250 kpl.

Keväisin jäiden jo käydessä heikoksi kalastusta harjoitettiin avoimena lainehtivassa rantavedessä ja Jyrkinä olikin jo jyräys kalamiehen kattilassa. Ensinnä hain kutu, sitten ja ilmojen lämmittämistä seurasi särjen kutu. Pyhäjärven särki oli suuri ja lihava.

Varhaiskesän ollessa kaudenimillä alkoi sitten lahnan kutu. Lahnat olivat painoltaan 2-3 kilon suurimiltaan 5 kilon painoisia.

Usein jo juhannuksena alkoi muikun eli räpykösen pyynti verkoilla. Muikkuverkkoja oli yleensä kolme eri silmäkokoja 15, 18 ja 20-22 mm, sillä eri vuosina muikku oli erikokoista.

Kesäisin kalastettiin myöskin 25-35 mm millimetrin verkoilla pitkin kesää. Rysyitä oli paljon ja eri kokoisia suurimmat niistä 1,5 metrin korkoisia. Rysyllä sai kesäisin järvistä lahnaa, haukea särkettä ja talvipyyntissä matikkaa.

Kesäaikaan nuotanveto tapahtui nuottakuntien toimesta eri apajilla, joita tunnettiin Pyhäjärvestä 51 kpl, Kiimajärvestä 32 kpl ja Yläjärvestä 12 kpl. Apajien paikat oli nimetty maamerkien mukaan ja niiden paikat eri nuottakunnat löysivät kokemuksen ja maamerkien mukaan helposti. Järvien pohjat olivat eräin osin hyvin karikkoisia joten oli tärkeitä osata laskea nuotta oikeaan paikkaan ettei se tartuisi pohjan esteisiin ja repeytyisi.

Kesänuotat olivat järvien talvinuottaa hieman pienempiä. Ne olivat 8-10 metrin korkoisia 160-180 metrin pituisia. Nuottakunnan käsitti kaksi venettä ja neljä miestä. Nuotalla vedettiin 3-10 apajaa yössä ja pyynnin kohteena olivat vain muikut. Eräs kalastaja oli laskenut nähneensä samaan aikaan Pyhäjärvestä 18 eri nuottakuntaa. Paras saalis nuottakuntaan kohden saattoi olla samana yönä 300-400 kg oli pa erään kerran yön saaliiksi muodostunut 800 kg. Muikku oli vaeltajakala joten väliin saattoi tulla aivan tyhjänkin veto.

REINO ÄIKIÄ

Kalastusta Kurosen lammella 1930-luvulla. Kuva: Museovirasto.

22.1.2007

Oppia ikä kaikki

Yllä oleva ikivanha suomalainen sananlasku tunnettiin Pyhäjärvellä viime vuosisadan alkupuolella hyvin hyvin. Vaikka alkuaskeliansa ottanut koululaitos ei nauttinutkaan kaikkien suosiota oli käytännön elämään valmistavalla eri järjestöjen kurssitoiminnalla vankka kannatus. Mainittakoon tästä esimerkkeinä vaikkapa Maamiesseurojen viljelytoiminnan kehittämiseen tähännynt monimuotoinen kursitoiminta. Vuosittain pidettiin eri puolilla pitäjää kylvö-, AIV-, sokerijuurikkaan harvonnus-, moottorinhoito-, puutarha-, kananhoito- ym kurseja. Samoin Marttojen toimesta järjestettiin kodinhoito-, kutoma-, ruuanlaitto-, huopikkaan teko-, köyden punonta-, niini- ja rottinkityö-, ym. kurseja. Samoin toimittiin muissakin kansalaisjärjestöissä. Urheiluseuroissa, nuorisoseuroissa, näytelmä- ja opintokerhoissa ja niin edelleen riitti aktiivisia toimijoita.

Tilaisuuksissa oli runsas osanotto. Monissa on myös osanottajat ikuistettu valokuvaan. Kaiken kaikkiaan asennoiduttiin elämään positiivisesti – opinhaluisesti. Toimittiin ”oppia ikä kaikki” -periaatteen mukaisesti. Tämän asenteen seurauksena elämän olosuhteita pystyttiin parantamaan hämmästyttävällä nopeudella. Lahjoitusmaa-ajkojen takapajuisesta pitäjästä tuli parissa kolmessa vuosikymmenessä kenelle tahansa vertoja vetävä, aktiivinen ja edistyvä maatalouspitäjä. Silloisissa oloissa omaksutulla asenteella kyettiin parantamaan käytännön elämän edellytyksiä, jokapäiväisen elämän hyvinvointia ja sen aineellisia mahdollisuuksia.

Kun nyt vuoden jälleen vaihtuessa tarkastelemme tämän päivän olojamme, on vanha sanonta yhä edelleen voimassa. Koululaitos ja yhteiskunnan verovaroin tarjoama muu koulutus on monin verroin laajempaa ja lähes kaikki alat kattavaa. Miten tähän tarjontaan sitten asennoidutaan? Väitän, että edellä kuvaamastani asenteesta, joka vallitsi kotipitäjässämme viime vuosisadan alkupuolella, olisi opiksi otettavaa myös tämän päivän suomalaisilla, vaikka talouskehityksemme kulkeekin ennätysvauhtia. Mutta pysymmekö me suomalaiset siinä vauhdissa mukana? Usein aivan turhaan kauhistellaan olajen nopeaa muutosta ja uusien asioiden esiin marssia.

Tietotekniikka tuo lähes päivittäin elämäämme uutta ja outoa. Alkaneena vuotena kotitaloudet pakotetaan jälleen omaksuma uusia asioita. Paljon kauhisteltu digitaalitekniikka tulee syyskuun alussa jokaiseen kotiin, jossa TV:tä katsellaan. Samalla lisääntyä ohjelma tarjonta ja kuvakin useimmissa tapauksissa paranevat. Ottakaamme siis tämäkin tietotekniikan sovellus avoimin mielin vastaan. Uutta tekniikka ei yleensääkään kannata pelätä vaan asennoitua sen suomiin mahdollisuuksiin positiivisesti, sitä hyödyntäen, aivan kuten esivanhempamme vuosisata sitten sen ajan elämän uutuuksiin.

”Eteenpäin elävän mieli” olkoon alkavanakin vuotena mottomme!

Kiitän lehtemme lukijoita menneestä vuodesta ja toivotan onnea kulumassa olevalle vuodelle.

ANTERO PÄRSSINEN

Sota-aikaista opinsaunaa

Kun meidät Leningradille vaaralliset kannakselaiset syksyllä 1939 lähetettiin mieroittele, operaatio merkitsi Kallenkartanon Koivukankaan asukkailla tilapäistä asettumista Nastolaan isäni syntymäsijoille. Se opinsaunani, jonka lölyssä minua Käkisalmissa kylvetettiin 1942–44, alkoi tavallaan Nastolasta keuhkokuumeella 1941. Silloin äitini Elina Lehtinen luotsasi minut Lahteen Kannaksen yhteislyseon sisäänpääsykokeisiin, jotka läpäisin. Mutta harmiksi ja luultavasti onnettomuudeksikin jouduimme operaatio Barbarossan uhreina kiikutetuiksi jälleen Pyhäjärvelle muistaakseni loka–marraskuun vaihteeseen. Oppikouluun menosta ei ollut puhuttakaan, ja keuhkokuume 1942 tallustelin Pyhäkylään Emil Korhosen höylälamppoon.

Sodasta huolimatta etenkin äitini oli päättänyt toimittaa poikansa kouluttele. Vaikkeena aikana taloudellisia mahdollisuuksia avasi se, että vanhin veljeni oli ymmärtänyt hakeutua talvisodan jälkeen armeijan palvelukseen. Niin hän sai sotimistaan palkkaa, josta lähetti enimmänsä osan vanhemmilleni. Tuskinpa olisimme muuten tulleet toimeenkaan, sillä talo tuotti venäläisten jäljiltä etupäässä harmia, jota esikunta siellä Pyhäjärven kirkolla avusti saattamalla isäukkoa heinänuovutusvelvollisuuden laiminlyönnistä. – Mistä luovutti, kun heinä ei ollut. No, kun Käkisalmissa pantiin toimeksi, niin Käkisalmen yhteiskoulu alkoi säteillä opin valoa esikunnista ja sotimista huolimatta. Kun sain kansakoulusta Eemeliä kohtalaisen todistuksen – minusta vähän kitsaan – meidän pyrkimään kesällä 1942 kunnianarvoisaan Käkisalmen opinahjoon ja pääsimkin.

Nykykypöksen kannalta voisi näyttää siltä, että sitenhan

homma oli kunnossa ja siitä vain. Kaikki ei ollut ihan niin siloista. Mistä saada asunto, ja miten päästä koko kaupunkiin? Ei kulkenut junaa, ei linja-autoa, muitakin autoja ylen satunnaisesti, kaupungista oli merkittäviä osia tuhoutunut, ja semmoista. Tenkalahden puolella oli ehjää. Asuntoon auttoi onnekas sattuma. Tenkalahdessa oli naapurimme Yrjö Rantalaisen kälyllä, leski-ihmisellä, jonka Pekko kävi oppikoulua, omakotitalo, johon oman perheen mukavuuksista tinkiänsä saattoi sijoittaa Pekan huonekaveriksi ylimääräisen asukkaan. Rouva Rantalaisen talo sijaitti kaupungista Kiviniemeen johtava maantien varressa jonkin matkaa Vuoksen sillasta Pyhäjärvelle päin. Päivittäinen koulumatka sieltä oli ruhtinaallisen lyhyt kansakoulutiehen verrattuna.

Rantalaisella oli hyvä asia. Sain siellä myös ruokaa, joskin päivällä syötiin Marttamajassa. Tulini oikein hyvin toimeen kaikkien kanssa. Pekka oli jo neljänellä, kun minä olin monni, mutta hän kohteli minua reilusti. Suunnilleen minun ikäiseni tytär Eeva-Liisa – ainakin Eeva on oikein – oli vaikeasti kuulovammainen. Hän puuhailli kotisilla, kun pääsin kerran lauantaan normaalia aikaisemmin koulusta ja tavalliseen tapaan oli lähtemässä kotiin Porissaan. Tarvitsin maitohinkkiäni ja muita tavaroita, jotka olivat talossa, mihin minulla ei ollut avainta. Kun Eeva ei kuullut koputuksia, oli paha pulma saada hänen huomionsa pois astianpeustasta, mikä hänellä oli menillään. Lopulta se onnistui, kun jollain konstilla kiipesin ikkunan eteen ja eri tavoin vuuhtomalla sain hänet vilkaisemaan ikkunaan päin. Niin pääsin lähtemään kotia kohti.

Oliko minulla sinä päivänä polkupyörä vai sainko

jonkin tilapäisen autokyydin, en muista. Oli aika juonitteleminen, että saattoi sunnuntaiksi mennä kotiin saunomaan ja tankkaamaan maitoa ja muuta evästä. Vein aina kaupunkiin mennessäni pyörän tarakalla viiden litran hinkin, mikä köydyttiin tiukasti paikalleen. Kaatua ei sopinut, jos mieli maidon joutua kaupunkiin asti. Polkupyöräni ei ollut mikään luksusakajoki. Oli ylipäätään ihme, mistä oli kehitetty vanha runko ja eritoten renkaat, sillä nehan olivat enemmän kuin kiven alla. Minusta kehittyi aika taitava renkaiden paikkaaja, ja voin vakuuttaa, että paikkoja kertyi kosolti. ”Jos on paikka paikan päällä, niin on markka markan päällä”, opetti kotonani ennen sotia majailut isäni tati Amanda Salonen, mutta viisautta ei varmaan koske pyörän sisärenkaan paikkoja, sillä markkojen karttumista en ole havainnut silloin enkä myöhemminkään.

Kotona Käkisalmen sunnuntaisin – kun oli lumeton aika – voi lähteä ajoissa, niin ettei tarvinut polkea pimeässä. Ajo lauantaisin kohtiin määrääntyä koulun mukaan. Enimmäkseen alkoi hämärtää päästessäni lähtemään Käkisalmeista. Olin kovasti pimeänpelko. Väli kaupungista kotikylään oli hiljaisia korpea Puustinkylän aukeaa, Harakkahovin asuunusta ja Teittisen yksinäistaloa lukuunottamatta, eikä niissäkään ainakaan alkuun ollut asukkaita. Jonkin matkaa Puustin jälkeen oli tien vieressä vähäinen venäläisten kenttähaudauspaikka. pelotti pimeässä ajaen ahdinkoon asti. Järki sanoi, että pidä pelkosi aisoissa, ja pakko oli pysyä tolkkussa, mutta en suositellisi tällaista pimeänpelon hävittämiskuria kovin yleiseen käyttöön. Ikäväksi matkan teki se, että karanneita sotavankkeja ja desantteja saattoi väi-

jä tiepuolella. Niitä pelkäsin syystäkin.

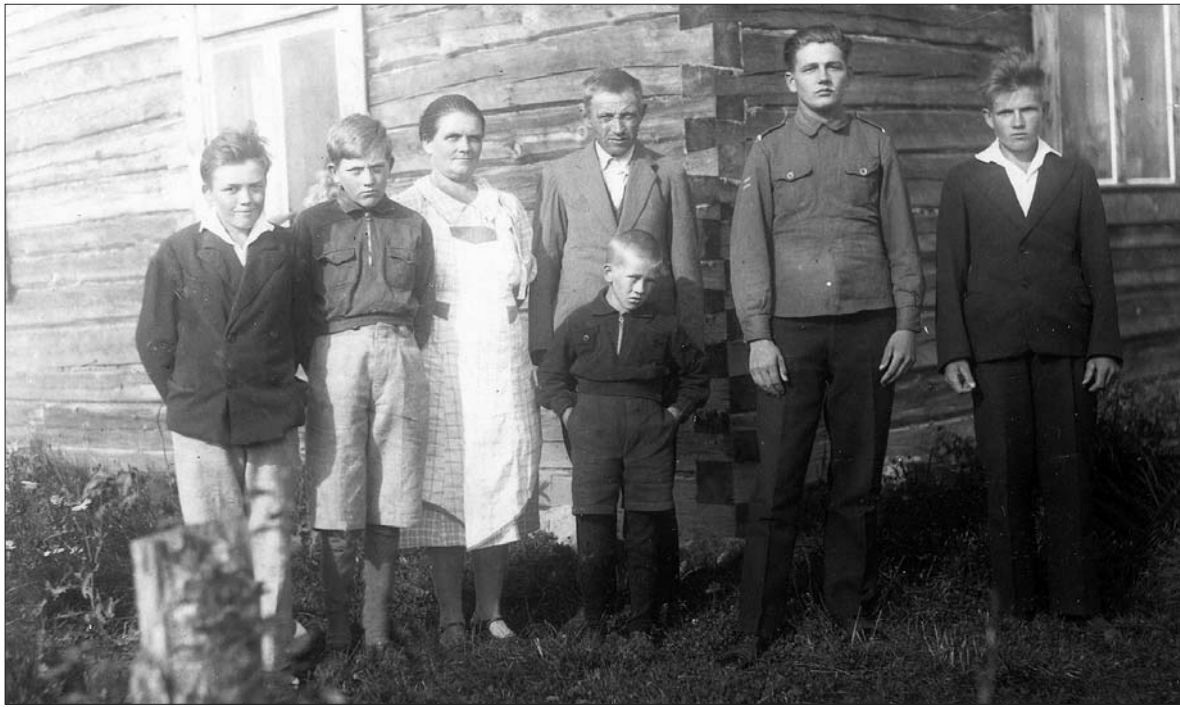
Yhden reissun muistan, kun oli jossain sanottu, että desantteja oli pudotettu Pyhäjärven ja Käkisalmen seuduille. Jouduin lähtemään kotiin pimeällä, enkä uskaltanut panna pyörän dynamo – semmoinen laite minulla oli – toimimaan. Ajattelin, että minua ei ehkä havaita niin kaukaa kuin jos pyörässä on valo. Kuinka olakaan, joku pahapolvi hevosmies ajoi syyspimeässä vastaan väärää puolta. Siinä oli käydä kerrassaan huonosti, mutta pääsin kuin pääsinkin hevoseen törmäämättä väistämään, vaikka sydän läpätti kuin pääsin sapara.

Joskus ensimmäisenä syksynä sain autokyytiä kuorma-auton lavalla. Kerran kävi niin, että auto päätyi jonkin Laatokan rannan tuntumaan, saattoi olla Sortanlahteen. Sieltä joutui poljeskelemaan lähes yhtä pitkään kuin matkaa olisi tullut kaupungistakin. Hanskin Heino oli silloin muistaakseni kaverina.

Rantalaisen Pekka sai kerran sellaisen aatteen, että hiihdettäisiin pitkin rataa sinne Porissaan. Mikäpä siinä: minulla oli sukset käytettävissäni ja olin innokas hiihtäjä. Mutta sepä olikin yllättävän hikinen urakka, vaikka matkaa ei kertynyt kuin pari peninkulmaa. Lähdettiin liikkeelle syömättä koulun jälkeen, ja minulta oli puhti kerrassaan loppua, kun tasamaahiihto vaatii jatkuvaa työntelyä jos aikoo eteenpäin. Pekka oli varannut sokeripaloja taskuunsa – liekö verottanut äitimuorinsa varastoja – ja jakoi reiluna kaverina tätä varastoaan vähän kerrassaan, kun huomasin, että nuori sankari oli jäämässä radalle. Perille toki tultiin, mutta enpä monesti liene ollut niin uupunut kuin tuon tasamaahiihdon jälkeen.

Keljan ja Rotjanlahden emännät kananhoitokurssin yhteiskuvassa 1930-luvulla.

Lehtisten perhe Kallenkartanossa 1937. Henkilöt oikealta: Pentti (osallistui vapaaehtoisena talvisotaan, on jo edesmennyt), Väinö (sotilaspukinen, lomalla Vahtiniemestä), isäni Väinö ja minä hänen edessään kädet tukevasti taskuissa, äitini Elina, Selim ja Leo, jotka ovat jatkosodan veteraaneja. Kuivasta puuttuu Heikki, joka talvisodan alusta soti konekivääriampujana Taipaleessa.

Varsinainen yleisyyden aika koitti, kun rautatie kunnostettiin ja juna alkoi öisin hoitaa liikennettä Käikisalmesta etelään. Alkamisajankohta ei enää muista. Oli ylellistä, kun sai istua tai loikoa jouten yleensä varsin tyhjässä vaunussa ja ruokkia vaunun nurkan kaminassa lekkuvaa tulta. Harmina oli se, että rata Rantalaisen ja Skaffarin kohdalla kulki vain muutaman sadan metrin päästä kotoani, kun taas Pyhäjärven asemalta matkaa kertyi kolmisen kilometriä. Sydänyöllä senkin välin talsiminen yksin oli ikävää. Se oli melkein pahempaa kuin pyörällä ajaa, kun varsinkin kuutamolla jäi enemmän aikaa tirkistellä metsän kantoja ja muita hirviöitä. Etenkin Nasarnotko Kokkolinnan jälkeen oli inhottava. Usein pinkein sillä kohtaa kohutuiseen juoksuun. Karviselta alkaen Porissan aukealla olin jo ihan kuin kotona.

Eihän se juna ollut mikään pikajuna. Oli jonkinlaista vastamaata ennen kuin juna saavutti Käikisalmesta tulleensa Rantalaisen kohdan. Huonon polttoaineen tai poltettavan säästämisenkin vuoksi vauhti hiipui melkoisesti, kun juna ehti Rantalaisen tienoille. Rohkaisin luontoni ja opettelin hypäämään vaunun rapulta. Matala pengeri oli sopivan tuuntuinen ja lumi pehmitti kaatumista.

Useimmiten homma sujui, mutta joskus juna porhaloi niin kovaa, että oli jatkettava asemalle. Minulla ei ollut mahdollisuutta siihen keinoon, mitä Selim-veljeni käytti lomareissuillaan. Hän meni Käikisalmen asemalla tarinoimaan veturinkuljettajan kanssa, mainitsi toivomuksesta saada vähän hitaampaa kiirettä Rantalaisen luona ja tarjosi kuljettajalle tupakan todeten samalla, ettei hän oikeastaan tee koko askalla mitään.

Lopuksi sain semmoisen

opetuksen, että vaihdoin urheilulajia. Oli hyväntuliseksi lunta, ja arvelin hyppäämisen onnistuvan. Mieleeni ei juolahtanut, että oli hyvän suojan jälkeen pakastanut ja muodostunut vahva hanki. Hyppäsinkin vika tavalla jalat edellä lumeen. Jalat menivät hengen läpi mutta en voinutkaan juosta, ja kun hanki ei eteenpäin kaatuesani tahtanut antaa periksi, tunsin aikamoisen paineen säärissäni. Sekä Rantalaiseen että Skaffariin oli toistasataa metriä, ja muistelut olisivat voineet jäädä vähin, jos jalani olisivat murtuneet sen sijaan että vain nahka säärissäni nirhaantui.

Kun Hanskin Heino Katilasta liittyi Käikisalmen kouluksi, tehtiin junareissut yhdessä. Heinolla oli aina reilusti rahaa, kun taas minun kukkaroni oli lauha. Aika usein kuitenkin minä ylipäissin kaverilleni lauantaina lippurahat, jotka taas maanantaina vuorennarvasta sain takaisin. Heino oli vahva, lahjakas ja huoleton poika. Koulussa me kilpaillimme siitä, kumpi kirjoitti parempia aineita. Heinolla oli vilkas mielikuvitus ja olisi varmaan voinut ruveta vaikka kirjailijaksi, jos olisi tahtanut.

Syyskauden 1942 suurta-vaunua koulupoikien ja kienties muidenkin Käikisalmen ihmisten kannalta oli saksalaisten ammus- ja bensiniivaraston räjähdys yhtenä ilta-työnä myöhään syksyllä, kun muistaakseni ei vielä ollut lunta maassa. Joku kallenkartanolainen sanoi bensiniivaraston palon loimun näkyneen Pyhäjärvelle saakka. Kyllä olikin totisesti ko-mea iloitulutus, kun ammuksitarvikkeita lensi taivaalle tuhottomasti ja valojouvaluodit piirivät viurujaan pimeässä. Seurasin pihamaalla Rantalaisen perheen kanssa tuota katastrofia. Meitä pelotti aika tavalla, sillä räjähdyspaikkaan ei Rantalaiselta ol-

lut täyttä kilometriäkään. En muista, että Tenkalahden puoli olisi saanut merkittäviä vaurioita. Kaupungissa huuttui seuraavina päivinä, että ammusvarastolla syttynyt tulipalo olisi ollut sabottaasin seurausta ja että vartiomiheistö olisi sytyttänyt laiminlyönteihin. Jotkut kavereini väittivät pian tapauksen jälkeen kuulneensa linna luota saksankielistä vai-kerrusta ja ja yhteislaulukausen äänen, josta pääteltävät saksalaisten kenttäoikeuden olleen asialla.

Sen sijaan pojille koittivat oikein kulta-ajat. Jokin räjähdysistä aiheutti siksi kovan paineella, että koulusta särkyi paljon ikkunoita. Korjauksen aikansa, ja saatiin parin päivän ylimääräinen loma. Puuhaa ei puuttunut. Räjähdys oli kylvinyt aivan pääosalta 20 millisen it-tykin ammuksia noin hehtaarinparin kokoiselle peltoaukealle Waldhofin tehtaalle johtaneen rautatien viereessä, ja huhu tästä aarteesta levisi koulupöykien kesken kuin kuhla. Vartio oli kyllä alueen laidalla, mutta meitä oli mahdotonta paimita niin, ettei aina jostain päässyt paikalle keräämään ruutia. Kun kysymys oli räjähtävistä ammuksista, niiden täytyi olla huip-pulaatua, kun ei yksikään koulupoika onnistunut räjäyttämään kranaattia kiertäessäni niitä irti hylsystä, että pääsi besorokkaamaan sen sisältämän ruutipussin. Itse olin toimessa luokkakaverien kanssa ja varoitellimme toinen toisiamme jättämän kranaatin kärkiosan rauhaan ja laskemaan sen varovasti maahan. Minulta meni vain homma täysin hukkaan, sillä Vuoksen sillalla jouduin vartiomiehen tarkastukseen ja se mokoma vei kaiken ruutiini – huvitteli sillä varmaan itse. Yksi koulupoika kuoli ja pari loukkaantui, kun tietävästi olivat löytäneet isomman kranaatin, jota yrittivät

tutkia hakkaamalla sitä rata-kiskoon.

Toisia onnistui paremmin. Seuraavina viikkoina paukahteli utterastera pitkin Tenkalahden takalistoja. Kouluksa rehtori Hilma Hiilos piti ankaraa puhuttelua ja vantiotonta, ettei räjähteitä saanut tuoda kouluun. Vannottamiseksi oli aiheetta. Luokallani oli muuan varsinainen vekku Ossi P, lempinimeltään Jenkki, jonka mielikuvitus oli pohjaton, tempausten määrää loputon ja lauantusten jälkistä istuntojen rästä päättymätön. Oli jo käyty kolme tai neljä päivää koulua, kun ikkunat oli korjattu. Rehtorin aamullinen nuhe- ja varoitusaarona oli tavallista intensiivisempi ja vuolaampi. Vahtimestari-talonnies oli löytänyt kranaatin keskuslämmityshuoneen roskalaatikosta. Kuinka se oli mahdollista? Me pojat tiesimme, vaikka tietysti vaikenimme. Edellisenä päivänä oli levinnyt huhu, että taksut tarkastettaisiin. Jenkki hoiteli varmuuden vuoksi kranaatin taskuun luokan paperikoriin ja jätti sen sinne kulkeutumaan edelleen. Ruudinkerääjien veljeskunta piti Ossille aika ripytyksen, sillä meidänkin järkevä tuomitsi semmoisten tavaran taskusäilytyksen epätoivottavaksi.

Erityisen kiintoisan käänteen homma sai, kun Vuoksi linnan luona jäätyn ja pysyivät kranaatteja joitain aikoja. Joku neropatti keksi silloin soveltaa reaktioperiaatetta tavalla, joka saavutti suuren suosion. Räjähdysalueella olivat onnekkaimmat löytäneet selalasta puikoruutia, jota käytettiin raskaammassa ammuksissa. Pakusta piirustuspaperista tehtiin toisesta päästä suljettu putkimainen tötterö, johon pantiin 6-8 ruutipuikkoa niin, että päät jäivät tuuman verran ulkopuolelle. Kun aivoimeen päähän pantiin tulit, verrattain hitaasti palava ruuti puhalsi

pitkän liekin ja samalla laite kehitti liukkaalla jäällä kovan vauhdin kulkien useita kymmeniä metrejä. Nämä "hyppeykkeit", kuten nimitys kuului, olivat oikukkaista ja mutkittelivat alustan vaikutusten mukaan. Luokkatoverini, myöhemmän asuinkortteerin omaan väkeen kuuluva Ovaskan Perttu tuli kerran villapaita kärventyneenä kämpääni ollessani läksyen ääressä. Pertti oli joutunut palomieheksi, kun oikukateleva hyppeykkei oli syyttänyt kuivun kaislikon aivan vesirajaan rakennettun saunan vieressä. Sauna piti toki pelastaa, mutta Perttillä oli vaikeuksia kehittää peitetarina, kun rouva Ovaska ihmetteli paidan vaurioita.

Vielä toisen luokan kevät-puolella, kun armeija oli ottanut haltuunsa varsinaisen koulutalon ja yhteiskoulu oli siirtynyt ns. Mustolan hoiviin, ruutia oli tallella. Sitä oli eri laatuja, ja it-tykin ruutipussin erillinen pieni pohjaosa paloi erityisen ärhäkästi. Huhtikuun aurinko paistoi somasti. Luokkatoverini – käsitykseni mukaan sama, joka keväällä 2006 esiintyi Elisenvaaran suurpommitusta käsitelleen TV-ohjelman keskeisenä muistelijana – kääntyi puoleeni ja tuumi, mahtaisiko omistamani polttoalasi tehota ruutipussin, johon hän oli kerännyt enemmän tuota äkäistä ainetta. No mitä: pussi isolle kivelte – niitä oli koulun pihassa – ja polttopiste kohdallaan. Teho oli niin äkillisen odottamaton, että löysimme itsemme maasta istumasta, mutta eivät meiltä kulmakarvatkaan kärventyneet. Minun kohdallani kokeili olikin viimeinen. Kiitettiin onneamme, kun ei valvova opettaja ollut huomannut mitään.

Sota-aika löi elämään monin tavoin leimansa. Jonkin verran oli saksalaisia sotilaita, jotka meistä koulupoista olivat kiinnostavia, jopa mu-

kaviakin aseveljiä. Kerran hääräsi koulun lähellä kuorma-autollinen italialaisiakin, jotka mekastivat niin että mäki kaikai. Suuri osa koulukavereista kuului sotilaspoukkiin. Se järjestö oli hyvin hyödyllinen täytyessään harjoituksillaan vapaa-aikojä. Ei oltu ainakaan luvattomilla teillä, kunsurattiin sotilaallista opetusta tai treenattiin kuorossa; sotilaspoukkukooro esiintyi eri tilaisuuksissa. Jopa torvisoiton harjoitteluun oli mahdollisuus, mutta ne opinot jäivät kokeiluun asteelle.

Sodan läsnäolo näkyi koulutyössä paitsi – sinänsä harvoissa – ilmasuojan menoisissa, mm. opettajakunnan koostumuksessa. Voimistelu opetti luutnanttimies, lempinimeltä Tarzan hieman saman tyylistä kuin jos olimme olleet preussilaisen jalkaväkikomppanien alokkeitä. Esittelipä hän kerran muun ohjelman puutteessa Boforsin valmistamaa ilmatorjuntatykkiä, eikä yhtään tykännyt, kun kysyin tykin hintaa. Eiväthän kenraalit hintoja luutnantteille kerpo.

Huoltotilanne jätti paljonkin toivomisen varaa. Kotieiväällä ja Marttamajan aterioilla pysyi kuitenkin nälkä poissa. Marttamajan ruoka oli halpaa ja söin siellä aterian päivässä. Paikan sijainti on täysin unohtunut. Kuintoisen kouluvuononani oli siirtynyt asumaan aivan vastapäätä Käikisalmen linnan Vuoksen toisella puolella sijainneen laskirouva Ovaskan talon yläkertaan, muonittu-seeni kuului olennaisena osana ohukaisen paistaminen siinä yhteydessä, kun hoidettiin huoneen uunin lämmitys. Toin kotoa maitoa, jauhoja ja voita – vieläkin en ymmärrä, mistä äitini niitä noiti – ja kehityin sangen taittavaksi kääntämään paistettava räiskäle heittämällä. Ovaskalla saatiin aamupuu-ru, mutta muu muonitus oli itse hoidettava. Asunto oli oivallinen, ja kaksi talon omaa puikoa Pertti ja Asko olivat koulukavereitani.

Myöhään syksyllä 1942 koulutie oli katketa kenkien hajoamiseen. Kenkätilanne oli ylipäätään vaikea. Kun perimönat hajosivat, niitä ei juuri kennyntä korjamaan. Minulla oli vaatekorissa kyllä kenkakupungit, mutta ei missään kaupassa ollut kenkiä, kun kiersin kysymässä. Kerroin rouva Rantalaiselle, että edessä on kotiin jääminen. Hän pä silloin sanoi, että lähdetään yhdessä kauppaan, kun sinulla ne kupongitkin on. Mentiin johonkin torin reunan puutikkiin, missä oli kyllä käynyt. Rouva Rantalainen haasteli hetken myyjälle ja kas kumma: olihan kenkiä, ihan hyvä valikoima olitkin. Niitä oli vain säästetty tiskin alla parempien ihmisten kupongkien varalta, mutta kun vaikutusvaltaisen vuokraemännän intressi pantiin kupongin lisäksi, pyhäjärveläinen koulupoika sai kengät. Koulutie jatkui, ja poika on muistellut vuokraemäntää kiitollisena.

ERKKI LEHTINEN

Kirjoittaja on professori emeritus.

Rakas äitimme,
mummomme ja isomummomme,
sukumme vanhin

Alma KARILAINEN

o.s. Kaasalainen

* 23. 4.1910 Vpl. Pyhäjärvi
† 20.12.2006 Vammala

*Sitä sydäntä, joka meitä rakasti,
kaipaamme suunnattomasti.
Sen sydämen muisto säilyy
aina elomme iltaan asti.*

Kiittäen ja kaivaten

Raita, Irma, Matti, Reeta ja

Perti puolisoineen

Lastenlapset perheineen

Muut sukulaiset ja ystävät

*Enkelit valkeat taivaassa tuolla,
pitäkää isomummosta hyvää huolta.*

Lastenlastenlapset

Siunattu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Vilho HEIKKONEN

* 23.10.1921 Pyhäjärvi Vpl
† 28.12.2006 Lohjan sairaala

*Kaunis on kuunnella kutsua Luoja,
nukkua silloin, kun uupunut on.
Siirtyä sinne, missä on rauha,
missä tuskakin tuntematon.*

*Me tiedämme sinun on parempi näin,
kivut on poissa, tuska takanapäin.
Suo anteeksi silti kyneleet nää,
ne rakkautta on ja ikävää.*

Rakasta puolisoa syvästi kaivaten

Esteri

Säilyt sydämissämme ikuisesti

*Isää, pappaa ja isopappaa
kiittäen ja ikävöiden*

Raimo

Marju ja Pekka, Niklas, Jonas

Marko ja Sari

Reijo ja Heljä-Riitta

Terhi ja Juha, Kielo, Eliel

Eero ja Piia

Johannes ja Elina

Elias ja Ann-Mari

Rauno ja Merja, Ida

Hanna ja Jouni, Atte

Ville ja Heidi

Päivi ja Jari, Aleks, Karoliina

Jussi ja Pilvi

*Enkelit valkeat taivaasta tuolta,
pitäkää papasta hyvää huolta.*

Lastenlapset, lastenlastenlapset

Kanssamme kaipaamaan jäävät

Onni-veli perheineen

Muut sukulaiset ja ystävät

Rakkaamme on siunattu ja saatettu haudan lepoon lähiomaisten, runsaan sukulais- ja ystäväjoukon ja veteraaniveljien saattamana kotiseudullaan Keuruulla 13.1.2007.

Rakas isämme, veljemme, pappamme

Pentti Olavi RANTALAINEN

* 4. 8.1922 Käiskalmi
† 26.10.2006 Porvoo

Kuului hiljainen havina siipien ja vaaleni himmeä tupu, otti saattaja mukaansa ihmisen oli siihen väsyneen lupa.

Kaipauksella muistaen

Raimo perheineen

Kaija perheineen

veljet ja sisko perheineen

muut sukulaiset ja ystävät

Siunattu läheisten läsnä ollessa 18.11.2006.

Kiitämme osanotosta.

Rakkaamme

Eevi Maria RAUTALIN

o.s. Tyynelä

* 13. 4.1928 Vpl. Pyhäjärvi
† 21.11.2006 Nokia

Rakkaudella muistaen

Asser

Timo ja Tuula

Lilli, Jenni ja Jarno

Tapani ja Hannele

Riku ja Mari

Kimmo ja Tarja

Jaakko, Sakari ja Emma

sukulaiset ja ystävät

*Lähdit lentoon,
enkeli taivaan tuli luokse väsyneen.*

*Kosketi hiljaa posken nukkaa,
silitti hellästi hopeista tukkaa.*

*Nosti siivilleen vaimon armaan,
vei turvaan paikkaan varmaan.*

*Vain muistot ja rakkaus jäljellä on,
ja ikävä niin pohjaton.*

Asser

*Oli sulla sydän niin lämmin hellä,
siellä oli paikka meillä jokaisella.
Ilomme iloitsit, tukeksi annoit,
oman taakkasi tyynesti kannoit.
Rakkautes' muistot nyt lohtuna meillä,
viisautes' oppaana elämän teillä.*

Siunaus toimitettu 9.12.2006. Lämmin kiitos osanotosta. Kiitos myös kaikille Eevin hoitoon osallistuneille.

Rakkaamme

Antero PUSA

* 20.10.1929 Vpl. Pyhäjärvi
† 13.11.2006 Pikonlinna

*Nyt aikaa memyyttä katselen
ja polkua yhteistä muistelen.
Oli kukkia varrella polun sen
onnen, ilon ja murheiden.
Niistä kukista sidon seppeleen
sua kaivaten, kiittäen, rakastaen.*

Puoliso

Suo anteeksi, isä ja pappaa

*kyneleet nää,
ne rakkautta on ja ikävää.*

Merja, Mira ja Tommi

Kaivaten

**veli ja sisaret perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu läheisten saattamana.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

Aarre Armas VESIKKO

* 2. 6.1929 Pyhäjärvi Vpl
† 21.12.2006 Tampere

*Teimme taivalta yhdessä pitkän matkan
käsi kädessä askeleet hidastuen.
sinä väsyit, saavutit määränpäin,
minä taivalta jatkan yksinään.
On helpompi minun täällä,
kun tiedän, sinä odotat jo siellä.*

Rakkaudella kaivaten,
muistoa lämmöllä sydämessä kantaen.

Kiittäen päivästä hyvistä,
surunkin sumentamista.
Elämästä eniten kiittäen

Kerttu

**Kanssani kaipaamaan jäivät
siskot ja veljet perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa. Kiitämme osanotosta. Kiitos kaikille Aarre hoitaneille hänen sairautensa aikana.

Rakas isämme ja äijämme

Vilho Villiam VIRKKI

* 20. 1.1925 Vpl. Pyhäjärvi
† 29.11.2006 Hämeenkyrö

*Lähti lentoon enkeli Taivaan
tuli luokse väsyneen.*

*Kosketi hiljaa posken nukkaa,
silitti hellästi hopeista tukkaa.*

*Nosti siivilleen isämme armaan,
äidin viereen tähtien tarhaan.*

Lämmöllä muistaen

**Irja, Vesa ja Tuomas
Leena, Matti, Ville ja Lasse
sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu lähimpään läsnä ollessa.
Kiitämme osanotosta.

Kirkonsanoma

Rajalla...

Vuodenvaihe on eräänlainen raja. Vuoden päättyessä teemme monenlaisia selvityksiä taakse jääneestä kalenterivuodesta. Jo ennen sen päättymistä teemme kuitenkin myös jo valmisteluja seuraavan vuoden tarpeita varten. Siirtymäkohdassa olemme rajalla. Siitä ei ole enää paluuta menneeseen, mutta edessä olevakin aukee vain hetki hetkeltä.

Ihmisten maailmassa on monenlaisia muitakin rajoja. Jokainen rakennus sijaitsee tarkasti määritetyllä kohdalla ja sillä on myös normaalisti selkeät rajat. Suomalaiset peruskunnat ja seurakunnat ovat nekin tiettyyn alueeseen rajoitettuja. Useimmiten rajat on teiden varsille merkitty. Piennissä taulussa on kunnan nimi ja sen viressä vaakuna. Valtakuntien välillä on rajat. Niistäkin ilmoitetaan selkein kyltein ja tiedottein. Olemme tottuneet siihen, että rajavyöhykkeet ovat yleensä myös hyvin tehokkaasti vartioituja. Liikkuminen noilla alueilla on joko kokonaan kielletty tai rajoitettu.

Pienelle lapselle vanhemmat koettavat asettaa rajoja. Lapsen on ne opittava, sillä kaikkea ei voi saada eikä kaikkea pidä yrittääkään. Toisten kanssa toimiminen edellyttää tiettyjen yhteisten toimintatapojen omaksumista. Niiden oppiminen lapsen kohdalla tapahtuu kotona. Rajojen asettaminen on erityisesti vanhempien tehtävä. Se ei ole helppoa, mutta se on hyvin tarpeellista lapsen kasvuun ja sosiaalista kehitystä ajatellen.

Tämän lehden lukijoille on perin tuttua, että valtakunnan rajalle saapuminen on joskus vähän jännittävääkin. Ainakin ensikertalainen miettii pelonsekäisen tuntein, miten kaikki sujuu. Monella on myös kokemuksia siitä, etteivät varsinkin vieraan maan rajaviranomaiset toimi aina ihmistä kunnioittaen. Kohtelu voi joskus olla hyvinkin epäasiallista ja ihmisestä loukkaavaa. Tällaiset kokemukset tai niistä kuuleminen luovat jännitystä

ja joskus pelkoakin.

Varttuneella karjalaisväestöllä on oma erityisissäältönsä rajalla. Mielessä liikkuvat kuvat lapsuuden maasta, kodista ja sen pihapiiristä. Ne kaikki jäivät rajan taakse. Monet ovat tuon rajat ylittäneet ja lähteneen katsomaan synnyinseutuun. Mutta kuinka toisenlaisiksi kaikki onkaan muuttunut! Tuttuua ja kaunista pihapiiriä ei enää löydy. Jopa rakennusten paikannin havaitsemisen on joskus vaikeata. Rajan taakse jääneet alueet ovat kuudessa vuosikymmenessä muuttaneet muotoaan hyvin perusteellisesti.

Näiden hyvinkin erilaisten rajojen kanssa olemme kaikki tekemisissä miltei päivittäin. Mutta jonakin päivänä olemme viimeisellä rajalla. Kukaan meistä ei voi etukäteen tietää, milloin se tapahtuu. Saattaa hyvinkin tulla ollen raajalla enää itse käsittääkään sitä, missä nyt olemme.

Me saamme jatkaa kulkuamme tietoisina siitä, että kristityillä ihmisillä on aina vahva turva mukanaan. Emme tee tätä matkaa yksin. Lähellä on monta kanssakulkijaa. Heidän kanssaan on hyvä jatkua etenemistä, mutta vielä tärkeämpää on huomata, että vierellämme kulkee elämän Herra itse. Hän on selvillä, mitä taakse jääneiden vuosien ja vuosikymmenien aikana olemme kokeneet ja kohdanneet. Hän on ainoana selvillä myös siitä, mitä tämä vuosi tuo mukanaan. Meillä on lupa jättäytyä Hänen varaansa. Hän on mukana jokaisessa päivässä ja sen yksittäisessä hetkessäkin. Hän on läsnä ilossa ja murheessa. Vanhan hengellisen laulun sanat tarjoavat meille suunnattoman hyvän ja turvallisen viestin: "Koko tien Hän kanssin kulkee, rakkaus, oi verratton! Viimein taivaan valtakuntaan Minut saattaa leppöön. Kun mä kirkkahana siellä eteen lankeen istuimen, "koko tien hän kanssin kulki", laulan silloin kiittäen. Hyvää matkaa suuren Vapahtajan seurassa!

VEIJO JÄRVINEN

Kuolleita

Alma Karilaisen muistolle

Rakas mummomme Alma Karilainen, o.s. Kaasalainen, kuoli Vammalassa 96 vuoden ikäisenä 20. joulukuuta 2006. Hän oli syntynyt 23.4.1910 Vpl. Pyhäjärvellä ja asettui sodan jälkeen asumaan perheineen asutustilalle Heinooseen.

Mummo oli iäkäs, mutta silti kuolema tuli yllättäen – niin kuin se aina tulee. Lauantaina mummo vietiin huonovointisena sairaalaan, ja jo keskiyöllä hän nukkui pois. Olimme kai kuvitelleet, että mummo eläisi ikuisesti, siksi uutinen viimeisen kahden päivän saattohoidosta ja menehtymisestä tuntui uskomattomalta ja niin surulliselta.

Sairaalasängyn ääressä oli vaikea ajatella, mitä mummolle sanoisi. Hän vain nukkui, mutta uskoimme, että hän kuuli ja ymmärsi. Oli niin paljon asioita, joista olisi halunnut häntä kiittää ja jotka tulivat mieleen vasta kotimatalla – niin kuin usein käy.

Yhden asian sanoin: kerroin terveiset lapsilta ja sainoin, että minusta on niin ihanaa, kun hän niin pitää lapsista. Kaikista lapsista. Vaikka matkassa olisi ollut millainen villivikari tahansa, mummo hyväksyi, ei koskaan moittinut, ei koskaan ajatellut, että joku lapsi olisi ollut tuhma tai paha.

Mutta sitä en tajunnut sanoa, että sellainen hän oli muutenkin. Hän oli hyvä ihminen. En koskaan kuullut hänen arvostelevan kenenkään tekemisiä tai päätöksiä. Ei hän varmasti kaikkea hy-

Alma Karilainen

väksynyt, mutta ihailtavasti hän antoi muiden ihmisten elää omaa elämänsä ja pysyi elämään sopuisuudessa nykyajan kotkotusten, uusien elämäntapojen kanssa. Ihailtavaa oli myös se peräänantamattomuus, jolla hän pysytteli kiinni elämässä ja yhteiskunnan kehityksessä. Mummo tiesi paljon minua paremmin, mistä maailmassa puhuttiin.

Ehkä tyyni, lämminsydäminen ja hyväksyvä elämänsä oli perua pitkältä elämäkokemuksesta. Jos ihminen on syntynyt Venäjän vallan aikana, kokenut kaksi sotaa ja kaksi evakkoita, mikään tuskin voi enää olla huonosti tavallisessa elämässä. Viiden pienen lapsen kanssa taival Vpl. Pyhäjärveltä Heinooseen ja tilanhoito yksin miehensä

Tuomaan ollessa sodassa tuskin jätti mahdollisuutta valittamiselle.

Sitkeys, peräänantamattomuus, ahkeruus ja elämänilo leimasivat mummon elämää aivan loppuun asti. Hyvät kädet eivät olleet jouteneet, ne kutoivat sadat sukut, leipoivat sadattuhannet karjalanpiirakat. Ne niistäivät, halivat ja ottivat kiinni olkapäistä. Kaiken yllä leijui iloinen kieli, karjalan vilkas murre, hymy ja hyvä mieli. "Ilo pintaa vaik syvän märkinis" henki mummosta joka päivä.

Voin vain toivoa, että me läheiset osasimme palauttaa osan tuosta ilosta mummolle. Viimeisen runsaan vuoden mummo asui kodissaan tyttäriensä hoitamana, ja myös silloin hän sai halukksia takaisin päin.

Vaikka mummo oli jouluna jo poissa, hän eli vielä keskuudessamme. Me kaikki avasimme paketeistamme monta yllätystä, jotka mummo oli huolella varustanut iloksemme, ketään meistä unohtamatta. Ja olen varma, että mummo katselel meitä pilven reunalta hymyssä suin ritirinnan Tuomaan kanssa.

Alma Karilaista jää kaipaamaan viisi lasta, 11 lastenlasta ja 18 lastenlastenlasta sekä lukuisia joukko sukulaisia ja ystäviä. Mummomme siunattiin haudan lepoon Karkun kirkossa 13. tammikuuta läheisten läsnä ollessa.

ARJA KULMALA,
Alma Karilaisen
tyttärentytär

Muistokirjoitus

Pyhäjärven Saapun kylässä 20.1.1924 (virallinen syntymävuosi 1925) syntynyt autoilija Vilho (Ville) Virkki kuoli Hämeenkyrössä 29.11.2006. Itsenäisyyspäivänä 1939 Saapun taakseen jättänyt Ville taisteli rintamalla nuorimpien joukossa jatkosodassa ja Lapin sodassa joulusta 1943 syksyyn 1944. JR 53:ssa palvelleen Villen sota loppui haavoittumiseen Torniossa lokakuussa 1944.

Sodan jälkeen Villen tie vei Hämeenkyröön, jossa hän avioitui Pyhäjärven Enskuussa syntyneen Kirstin (o.s. Akkanen) kanssa juhannuksena 1947. Koneista kiinnostuneen ja teknisesti lahjakkaan Villen elämänuraksi muodostui autoilu. Kuorma-autoilijan ammatti tiesi 50- ja 60-luvun Suomessa pitkiä työpäiviä ja -viikkoja joskus kaukanakin kotoa. Siitä huolimatta Hämeenkyröön nousi oma talo, jonne nelihenkinen perhe

pääsi muuttamaan loppuvuodesta 1960. Autoilijana Ville nautti Hämeenkyrössä suurta arvostusta. Hän oli taitavan kuskin maineessa ja tienrakentajana enemmän kuin kysytty. Hän oli Hämeenkyrön KTK:n perustajajäsen ja toimi luottamustehtävissä myös Hämeenkyrön Kuorma-autoilijoissa.

Työelämän kiireet päättyivät sydäninfarktiin syksyllä 1985. Villen ja Kirstin elämä muuttui rauhalliseksi eläkeläispariskunnan yhteiseloksi Kirstin poismenoa asti alkuvuonna 2005. Sairaudesta aiheuttamat rajoitukset eivät olleet helposti Villen sulatettavissa. Kuvavaa on, että hänen voimansa ehtivät lopullisesti autotallin katon lumenluontuuran jälkeen.

Viimeisiin vuosiin sisältöä elämään toivat kolme lastenlasta. Heille Ville oli Äijä. Perinnöksi lapsenlapsilleen Äijä jätti myönteisen elä-

Vilho Virkki

mänasenteen vaikeinakin hetkinä sekä yrittämisen ja elämisen ilon. Vanhin lapsenlapsista, Ville hänkin, täytti 21 vuotta Äijän kuolinpäivänä. Äijän ikäpolvelle se on täysi-ikäisyyden raja. Äijälle se ehkä merkitti vaihtuvuoron vaihtoa.

MATTI HEINONEN
(kirjoittaja on
Vilho Virkin vävy)

Eevi Rautalinin muistolle

Harmaa ja sateinen päivä 21.11.2006 toi Nokialta suruviestin, Eevi oli kutsuttu tuonilmaisiksi. Eevi Rautalin o.s. Tyynelä syntyi 13.4.1928 Hilja ja Arvi Tyynelän neljästä lapsesta vanhimpana Vpl Pyhäjärven Konnitsassa. Lapsuskoti kauniilla Hovin mäellä antoi rakkautta ja lämpöä. Lapsuuden huolettomien leikkien jälkeen alkoi koulu. Siellä Eevi oli kymppin tyttö. Harrastuksina oli laulua, laulu ja niiden ohessa liikunta. Perheemme olivat kanssakäymisissä ja minä nuorempana ihailin häntä.

Maailmamme muuttui talvisodan alettua, koti ja kotiteitse oli jätettävä. Asuimme vuoteen 1941 lähkeään Alavudella Härkösen mäellä. Eevi autteli ahkerasti kotiväkeä ja kävi vähän työssä kodin ulkopuolellakin kun koulua ei pidetty.

Seuraava tapaamisemme oli jälleen koti-Karjalassa. Kodit olivat säilyneet ja elämä kaikkeen normalisoitui. Eevi kävi Räisälässä rippikoulun, asuen äitinsä lapsuskodissa. Hänet konfirmoitiin Räisälän kirkossa.

Uusi diaspora oli taas edessä, lähtö vihollisen tieltä. Eevi jäi Siiri-tätinsä kanssa pakkaamaan tavaroita ja saavutettuaan perheensä, jatkoi äitinsä kanssa karjan ajoa kohti uusia ovia. Vielä kesällä hän joutui hankalan matkan jälkeen palaamaan takaisin Konnitsaan työvelvolliseksi. Sitä kesti syksyyn asti.

Sodan jälkeen Tyynelän perhe rakensi kodin Suodenniemelle. Kului vuosia ettemme tavanneet, vaikka vanhempiemme kanssakäyminen jatkui. Karjalan matkat ja kyläkirjatoimikunnat johtivat uusiin tapaamisiin. Eevistä oli tullut hyvä per-

Eevi ja Asser Rautalinin kultaääpäpäivänä 16. toukokuuta 2004. Takana pojat Tapani, Kimmo ja Timo.

heenäiti sekä pätevä ja pidetty virkanainen niin Tottijärven kunnansihteerinä kuin kuntaliitoksen jälkeen Nokian kaupungin taloussihteerinä. Hän oli avioitunut tottijärväläisen Asser Rautalinin kanssa. Vakka oli löytänyt kantensa Asserista. Lämmin kiintymys heidän välillään oli ulkopuolisenkin havahtavissa. Vieraanvaraisen kodin ovet olivat avoina niin kirjapiirikokoukselle kuin muillekin vieraille. Konnitsan kyläkirjojen Eevin osuus kertoo kuinka taidolla ja antaumuksella hän oli mukana.

Niitä unohtumattomia Karjalan matkoja teimme useita. Siellä oli tilaisuus keskustella. Eeville olivat Asserin lisäksi rakkaita kolme poikaa perheineen. Hän suunnitteli lastenlasten retkipäiviä Tottijärven huvilalle, jännitti ehtikö takaisin kotiin ennen uuden lapsen-

lapsen syntymää. Huoli oli myös Asserin terveydestä, mutta se voittiin.

Aamu-uinnit Pyhäjärvesä, kulku Hovin mäellä ja Karjalan kujasilla puolison kanssa olivat tärkeitä. Myös poikansa ja sukulaisiaan hän tutustutti synnyinseutuun.

Viime kesän Pyhäjärvijuhlassa Huutisissa Eevi sairautaan huolimatta jaksoi vielä olla mukana valoisana ja toiveikkaana. Toisin oli säädetty.

Eevi Rautalinin siunaus Nokian kirkossa ja muistotilaisuus olivat liikuttavan kauniit. Konnitsan kirjapiirien puolesta laskimme kukkatervehdyksen Eino Luukkasen kanssa saatesanoin. "Eevi, hiljentynein mielin siunaamme iäisyysmatkasi, mielissämme kitollisuus ja ikävä."

LAURA ORHANEN
os. Hiiri

Merkkipäiviä

90 vuotta

Elvi Valtanen ent. Veijäläinen o.s. Rastas, syntyi Raudussa 6. tammikuuta 1917. Hän eli nuorena 30-luvulla jonkin aikaa Pyhäjärvellä Kallenkatkassa. Elelee virkeänä miehensä Pertin kanssa Liedossa.

Elvi Valtanen.

Hellin Musakka.

85 vuotta

Hellin Musakka o.s. Boman 3. tammikuuta Lahdessa, (Kelja).

80 vuotta

Viljo Musakka 17. tammikuuta Nastolassa, (Salitsanranta).

Kuolleita

Aarre Vesikkoa muistaen

Rakkaus, ystävyys ja suru voivat näyttää vastakohdilta ihmisen elämässä. Edelliset ovat muistamisen onnea, jälkimmäinen menettämisen tuskaa. Olemme jättäneet jäähyväiset rakkaalle ja hyvälle ystävälle Aarre Vesikolle.

Ystävällisyydessä Aarre oli ylivertainen, aina auttavainen ja huomaavainen. Hän oli AARRE meille kaikille, jotka olimme kanssakäymisissä hänen kanssaan.

Aarre syntyi Pyhäjärvellä Vernitsan kylässä, jossa kuului lapsuus. Kaksi kertaa Vesikon perhe joutui lähtemään sodan jaloista evakoon. Aarre oli 15-vuotias, kun tuli viimeinen lähtö. Hän ajoi perheen hevosta, jonka kärryille oli lastattu se omaisuus, mikä mukaan mahtui. Matka Vernitsalta Koskenpääle kesti kolme viikkoa.

Lopullisesti Vesikon perhe asettui Hämeenkyrön Paha-ojalle, josta pojat työnsä tai perheen perustamisen vuoksi muuttivat muualle. Me Hassin perhe asetimme asumaan naapuripitäjään Mouhijärvelle. Jossain vaiheessa Aarren ja Kertun tiet kohtasivat. Kerttu oli löytänyt oman Aarreensa, josta me kaikki olimme iloisia.

Aluksi Aarre ja Kerttu asetuivat Ikaalisiin, mutta muuttivat sitten Turkuun. Aarre sai työpaikan Wulganin laivatealalta. Jonkin ajan kuluttua löytyi mielenomakotintunti Littoisten Kulttuurin, lähellä Turun kaupungin rajaa. Oma talo nousi nopeasti. Aarre kävi päivät töissä telakalla ja iltamyöhään rakensi omaa taloaan.

Matti Hassin saamat avut

Kerron pari tapausta, joissa Aarre oli minulle todella suuri apu hänen hetkellä. Olin päässyt armeijasta ja perustanut perheen. Olimme muuttaneet Tampereelle, jossa oli hyvä työpaikkakin, kunnes eräänä päivänä tuli joukkokoiritsonominen. Siihen joukkoon kuului minäkin. Uutta työpaikkaa ei tahtonut löytyä Tampereelta. Kirjoitin Aarelle huolistani. Ei kestänyt montakaan päivää, kun Aarelta tuli kirje. "Tulkaa heti Turkuun. Täällä on työpaikka ja asunto valmiina".

Asunto oli melkein Aarren ja Kertun naapurissa. Me muuttimme Turkuun ja olin töissä Aarren apurina laivatealalla.

Ensimmäisen kerran Aarre pelasti minut pulasta ollessani vasta toisella kymmenellä. Olin innokas kilpahiihtäjä. Hyppyrimäestäkin laskettiin, vaikka vanhemmat sen kielsivät. "Jos sukset rikkoonut, uusia ei saa sinä talvena, uhattiin." Kieltoista huolimatta pikkuhypyrystä laskettiin ja sukset katkesivat. Kotiväeltä ei riittänyt rahaa uusien sukseen

Vesikon veljekset kotipihallaan Vernitsalla, vasemmalta Aarre, Arvo ja Valte.

ostoon. Kilpahiihtoura näytti olevan lopussa.

Kerttu-siskoni ja Aarre olivat kilhoissa ja Aarre sattui silloin olemaan tämän tahtuman aikana meillä apellassa. Aarre kuunteli hetken aikaa ja seurasi mielipahaani. Sitten hän sanoi: "Kuule Matti, kyl mie siul sukset hommaan. Lähetään linjautolla Hämeenkyröön Meskesan suksitehtaalle. Sieltä saat valita parraat kilpasukset". Niin myös tapahtui ja monet kilpailut niillä suksilla hiihdettiin. Silloin tajusin Aarren olevan huippuhuvä ystävä.

Perheeni elämä ei jatkunut Turussa kovin kauaa. Minulle tarjoutui Mouhijärvel-tä työpaikka ja muuttimme sinne. Siellä olivat myös meidän vanhemmat. Aarre ja Kerttu alkoivat myös tunteella työmahdollisuuksia Tampereelta. Aarren kaltaisilla ammattimiehillä oli nyt kysyntää. Lisäksi kaipuu vanhempien ja tuttujen luopu voitolle. He muuttivat Tampereelle 1963. Siitä me kaikki olimme iloisia. Kanssakäyminen oli nyt läheisempää, kun muistetaan sen ajan kulkuyhteydet.

Karjala mielessäni

Karjala oli voimakkaasti Aarren mielessä ja sydämessä. Pyhäjärvi-juhlista he Kertun kanssa olivat aina mukana. Myös silloin kun juhlat olivat Pyhäjärven kirkkoaholla, olin mukana joukolla mukana. Siellä vanhojen tuttujen tapaaminen ja kuuleminen muistui kotonakin usein mieleen.

Kerran me päätimme tehdä kotiseutumatkan Pyhäjärvelle, pääkohteena käydä Vesikon perheen asuinpaikalla Vernitsalla. Mukaan lähtivät myös Aarren veljet Arvo ja Valte. Perillä Vernitsaan jottava tie ei ollut entisensä, maisemat muuttuneet täysin ja tiet ajokelvottomat.

Tuttua kotitietä tienvarsi-rakennuksineen ei löytynyt. Mutta siellä harhaillessa tapahtui riemukas tapaaminen. Entinen naapurin poika Hutrin Aimo oli myös kotipaikkaansa etsimässä. Porukalla etsien vihdoin löydettiin perille. Pihapiirit kairvoineen löytyivät, mutta rakennukset olivat hävinneet. Paljon oli veljeksillä ja Aimolla muisteltavaa entisistä kodeista.

Aarren luona oli hyvä olla

Aarre oli herrasmies koko elämänsä ajan. Aina tavattesamme lämmin kädenpuristus ja iloinen tervetuloitus hymyn kera loi tapaamiselle hyvän ilmapiirin. Usein kesäisin kävimme Aarren ja Kertun loma-asunnolla. Siellä oli mieluista tekemistä. Lipputangossa liehuu Pyhäjärven viiri.

Aarre ja Kerttu viettivät tasapainoisin yhteisen elämän ja heidän lähellään oli hyvä olla. Vuodet vierivät ja kaikki me ikäännymme. Aarren tavoitti sairaus. Viimeiset seitsemän kuukautta hän oli sairaalahoitossa. Vieraillessamme hänen luonaan, hän aina myönsi, että hoitajat ovat hyviä ja on hyvä olla. Mutta hoitajat myös sanoivat Aarren olevan todellinen herrasmies. Kiitti aina kaikesta ja käyttäytyi hyvin.

Aarre jätti kaikille hänet tunteneille itsestään myönteisen ja kauniin kuvan.

Elo kerran alkanut Karjalan mailla on päättynyt elon iltaan. Soi holvissa sävel hiljainen on matka päättynyt maallinen on aika jäähyväisten.

MATTI HASSI

Heikki Lappalaisen muistolle

Kostermaassa, Lappalaisen taloa isännöivät Heikki ja Liisa Lappalainen. Heidän poikansa Antti toi taloon nuoremmaksi emännäksi Katrin o.s. Toiviainen. Tähän perheeseen syntyi esikoispoika Heikki 28.07.1918.

Vuosien myötä, Heikin voimien ja toimintojen vähetessä, hänen muistot eivät usein lapsuuden kotiin ja sen pihapiiriin. Taloon, joka oli alkuperäisenä tauluna maalattuna hänen huoneensa. Heikki oli kuusivuotias, kun hänen vanhempiensa ostivat oman maatilat Sortanlahden kupeesta, Haapalan kylästä. Siellä Heikki jo pienestä pitäen oli mukana maataloustöissä.

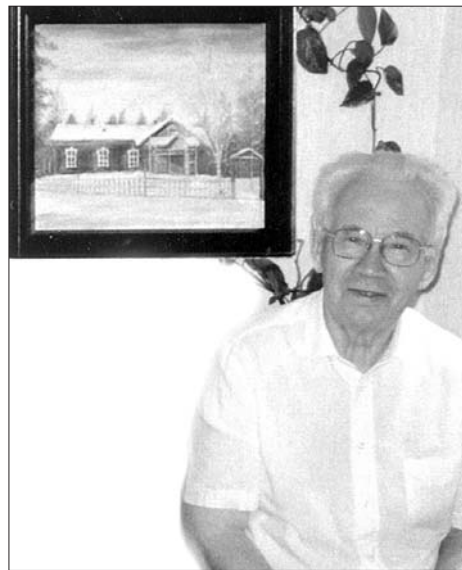
Nuorena miehenä alkoivat Laatokaan aallot kiinnostaa. Ja niin hän lähti kalastuskerikseen Väinö Hassille (Hovi-vaara). Sortanlahdesta löytyi aina ostajat suuremmillekin kalasaaleille. Ja mieleistä oli tietysti kääriä rahat lompakkoon. Vastuullisena perheen hyvinvoinnista, Heikki vei rahat isälle. Vain vähän jätti itselle huviaikaa varten.

Kotipellot ulottuivat Laatokaan rantaan. Ja Heikki muisteli, kun lähestytin kotia niin jo kaukaa näin Vallikin (lehmän) rantaniityllä minua vastaanottamassa. Näitä kertomuksia kuunneltaessani, hämäläisyntyisenä Heikin mininä, sain oman postikorttimaisen mielikuvan Karjalan kunnaista.

Mutta sitten tämän kaiken kauniin rikkoi sota. Verkot piti nostaa, eikä tietoa milloin lasketaan uudestaan. Synkät sodan pilvet varjostivat Heikin elämä viisi vuotta. Raskain mielin lähetti Kaisa-äiti (Katria sanottiin Kaisaksi) pojan armeijan komennukseen. Äidillä oli usko ja luottamus Jumalaan ja niin hän evästi pojan rukouksin ja luottaen Psalmien sanojen mukaan: "Korkeimman olet sinä ottanut suojaksesi." Herrä varjele poikaani, oli äidin päivittäinen rukous.

Heikillä oli myös kaiho lähtiessä. Nuori mies oli rakastunut Selma-neitoseen. Hän poikkesi usein kalaverinsa Väinön kotona, jossa kahvia kaateli nätti vaaleatukkainen tyttö, Väinön sisko, Selma Hassi. Kiintymys oli molemminpuolista ja he suunnittelivat yhteistä tulevaisuutta. Kun Heikki ja Väinö sitten yhdessä lähtivät sotaan, oli Selma heitä saattamassa.

Sota oli raskasta ja kulu-tavaa, mutta Selman kirjeet ja kortit antoivat toivoa ja uskoa huomiseen. Yhteisesti elämästä päätettiin ja suunniteltiin häitä. Ensimmäinen hääloma-anomus

Heikki Lappalainen ja hänelle rakas taulu: syntymäkoti Kostermaassa.

hylättiin. Sitten Heikki kertoi sanoneensa komppanian päällikölle: "Nyt jos en nyt vihkilomaa saa, ikkään en akkaa ota". Jo heltyi loma. Kaksi päivää häitä vietettiin. Morsiamena ei ollutkaan mikään "akka", vaan hento kultakutrinen Selma.

Viimein loppui sotakin ja äidin rukouksiin vastattiin, Heikin elämä säilyi. Perhettä alettiin koota yhteen. Monien evakkotaipaleitten kautta tie päättyi Ikaalisten Myllykarttuun Kurkisuon korpeen. Innolla kuokitettiin, raivattiin ja rakennettiin. Heikille ja Selmalle syntyi neljä lasta, joista Laura-vauva kuoli alle vuoden ikäisenä. Arki oli työntäyteistä. Saman katon alla asuivat Heikin vanhempien lisäksi veljet Kauko ja Mauri perheineen.

Naapureiden kanssa sitten joskus irroteltiin työstä – sahtikannujakin vaihdettiin, sekä huvipaikoille pyöräiltiin. Kaiken keskellä heräsi kuitenkin kysymyksiä elämäni perimmäisestä tarkoituksesta. Tätä vartenko Jumala varjeli elämäni sodasta? Tässäkö kaikki, se ei tyydyttännyt. Hän koki Jumalan kutsun sydämessään, samoin Selma-puolista. Yhdesä he päättivät antaa Jumalalle hallintovalvan elämäänsä. Kaikki se entinen jäi ja uusi elämä alkoi ilon ja rauhan täyttämänä. Vähitellen alkoi selventyä Jumalan suunnitelma Heikin ja perheen elämää varten.

Niin kävi, että kuokat ja aurat jäi Mauri-veljen käyttöön. Heikki kutsuttiin pappis-virkkaan Tampereen Hel-

luntaiseurakunnan pastori-na, jossa hän toimi eläkeikänsä asti 25 vuotta. Hän oli innokas Jumalan rakkauden, pelastavan uskon ja armon julistaja. Monet saivat kokea saman armahduksen, hänen julistuksensa kautta. Illoisuus ja vahva usko Jumalan huolenpitoon oli hänen sisäinen voimavaraansa loppuun asti.

Perheessä hän oli rakastava, vastuuntuntoinen puoliso, isä sekä appi ja taata. Viime vuosina taivaallisen kodin ikävä oli voimakas, kun sairaus runteli kehoa monelta tapaa. Hän oli aivoinfarktin jälkeen yli kaksi vuotta sairaalapotilaana ja lopulta liikuntakyvyttömänä. Usein taatan sanonta sairaalassa oli sotaa muistaen: "Viis vuotta sovas ja kaik man, ei jään ko puukengät ja paper-pusero."

Menetin henkisesti appiukossani paljon. Meille kaikille jäi hänestä valoisia ja lämmin muisto. Omaisina lauloimme usein taatan vuoteen vieressä. "Sydämel-le Jeesuksen olla on niin suloinen, on niin tyyntä rauha-saata, niin kuin unta ihanaa". Tähän uneen rakas appitaatani sai nukkua 7.11.06. Vaikka jäi kaipaava ja ikävä, niin kiitollisuus on kuitenkin hänen poispäästystään Tavaan kotiin. Heikkiä jäivät kaipaamaan Selma-puolison lisäksi pojat Leo ja Sep-po sekä tytär Eeva-Liisa puolisoineen, seitsemän lasten-lasta ja kuusi lastenlasten-lasta.

Heikin mininä
MARJATTA LAPPALAINEN

Valmistuneita

Henriikka Salonen on valmistunut Oulun yliopistosta lääketieteen lisensiaatiksi. Vanhemmat Anja ja Paavo Salonen. Isovanhem-

mat Lilja o.s. Kilpeläinen, Ylläppää ja Reino Salonen. Henriikan vanhemmat asuvat Alastarossa.

Lapsuusmuistoja Enkkuan mummolasta

Muistan lapsena olleeni paljon äidin vanhempien Helka ja Antti Inkisen luona Enkkua Pyhäjärven rannalla. Mummo kutsui minua "mummon sirkuksi", kun auttelin häntä. Mummo antoi kopan käteeni ja siitä tiesin tehtäväni. Sain kerätä navetan porsilta kanan pesisistä juuri munittuja lämpöisiä munia. Muistelen mummolassa olleen suuren navetan ja paljon karjaa. Mummo leipoi hyviä perunakakaroita ja riisipiirakoita. Mummon kahvikupit olivat siroja punakukkallisia. Ne olivat niin kauniita ja näen ne vieläkin tuossa silmien edessä.

Sain nukkua mummon ja äijän keskellä, jossa oli koko sängyn levyinen höyhentyyny, joten kaikkien pää oli ollut samalla tyynyllä. Muistelen siellä käyneen paljon vieraita. Sitä varten oli oikein viarassali, jonne kuljettiin verrannan kautta, joka oli puutarhan puolella. Salista muistan viininpuunaisen korkean kaakeliuunin, saman värisen pitkän pöydän tuoleineen keskellä huonetta ja kookkaan peilipiirongin.

Helka ja Antti Inkisen häät Enkkua. Morsiusparin vieressä äiti ja isä ja äidin veljet vaimoineen.

Kukkia oli tietenkin ikkunoilla, jotka avautuivat Pyhäjärven rantaan.

Antti-enollani oli siellä vaatturi-verstas. Jykevää pöytä oli ikkunoitten edessä kangaspakkojen ympäröimänä. Muistan hänen istumisensa pöydällä jalat ristissä apulaisensa kanssa ompelemassa neula kädessä ja pitkää lanka perässä. Apulaisista kutsuttiin "sälliksi". Luulen, että siihen aikaan mo-

nella pyhäjärveläismiehellä oli enoni tekemä puku.

Mummola oli aivan rannan tuntumassa, saunakin melkein veden päällä. Ranta oli puhtas hienoheikkainen ja hiukan kaislikkoinen. Kun äijä lähti kalalle niin kaislikko vaan kohisi hänen soutessaan selälle. Koivukuja kulki pitkän rantaan maantietelle asti, joten talo oli kauniilla paikalla mäen kuusissa.

Muistan erään syksyllän.

Mummo oli tehnyt navetta-työt, niin lähdimme opettaja Helmi Savolaiselle kylään. Mummolla oli toisessa kädessä lyhty ja toinen käsi minun kädessäni. Siinä kävellessä mummo sanoi, "taluta sie sirkkuin mummo ko siul on nii kirikkaat silmät". Kerran Pyhäjärvi juhilla vuosia sitten tapasin Helmi Savolaisen ja sanoin kuka olen, niin hän ilahtu siitä, kun näkee vielä pitkän ajan perästä. Hän kertoi, "sie mainasit hukkuu meilt mummois kans. Sie karkasit heikol jälj ja käi kova tuul, se pyöritteli sinnuu ko palloo." Jotenkin he kuitenkin olivat saaneet minut pois sieltä keppien avulla.

Muistan lähtöni mummolasta. Mummo saatteli minut linja-autolle. Auto lähti vastapäisestä Mikkulan rannasta. Mummo laittoi kanan koriin ja antoi sen minulle palkaksi. Hän sanoi kulljettajalle, että tätä tytötää ollaan vastassa Sortanlahdessa. Niinpä äiti oli siellä vastassa ja olin päässyt kanan kanssa onnellisesti kotiin.

SUOMA SAARINEN

Nuorten palsta

Kati ja mummo Valamon luostarin laiturilla.

Kati Karjalassa

Lähdimme Karjalaan 4.7.2006 aikaisin tiistai-aamuna. Itse asun Lempäälässä, mutta olin mennyt jo edellisenä iltana mummulle yöksi Ylöjärvelle. Lähtö hieman jännitti, koska se oli ensimmäinen ulkomaanmatkani. Matka Ylöjärveltä Venäjän rajalle oli pitkä. Emme joutuneet odottamaan tullissa kovin kauan: kului noin tunti, niin olimme jo Venäjän puolella bussissa jatkamassa matkaa.

Ensimmäinen yöpymispaikkamme Sortavalassa oli hotelli Piipun Piha. Saavutimme sinne vasta illalla. Menimme aikaisin nukkumaan, koska seuraavana päivänä lähtisimme aamusta Valamon luostariin.

Valamo-retken jälkeen jatkkoimme kohti seuraavaa majapaikkaamme, suomalaisen Antti Musakan omistamaa majataloa Pyhäjärvellä. Matkalla kävimme tutustumassa Jaakkiman kirkkoon. Kumminkin mummoni ovat kotoisin Karjalasta ja matkalla Musakalle näin tienhaaran, joka olisi vienyt toisen mummoni Airi Heinosen os. Suutari synnyinpaikkaan Hiitolan.

Ennen Musakalle saapumistamme pysähdyimme Pyhäjärven Sankarihautausmaalle. Siellä vietimme muistohetken sankarivainajille. Pertti Hakanen piti puheen ja hänen vaimonsa Seija Hakanen lauloi kauniin laulun Karjalasta. Mummo laski kukkakimpun muistomerkeille.

Vihdoin saavuimme Musakan Antille Lomarantaan.

Seija Hakanen lauloi sankaripatsalla Mun synnyinmaani Karjala. Takana Vilho ja Sanelma Pitkänen.

Siellä majoittauduimme telttaan, koska huoneita ei riittänyt kaikille. Nukuimme hyvin ja aamulla heräsime pirteinä Konevitsan reissulle.

Konevitsassa tutustuimme Konevitsan luostariin, sekä muutamiin skiiitöihin. Kävimme myös hevostuvilla. Lopuksi keräsin vielä Laatokan rannalta kauniita kiviä ja vähän heikkää.

Illalla kävin Lari-nimisen pikkupojan kanssa uimassa Pyhäjärven. Sitten vietimme iltaa Lomarannassa tanssien ja laulellen. Kaikilla oli kivaa!

Seuraavana päivänä lähdimme tutustumaan mummon Seija Lintulan o.s. Jortikka synnyinpaikkaan Konnitsassa. Mukana olimme minä, mummu ja mummun serkku Sirkka. Kuskina toimi Antti. Samalla kävimme myös katsomassa erästä iäkästä venäläistä mummoa. Kävimme myös Sirkkan äidin synnyinkodissa. Illalla kävimme taas uimassa.

Aamulla pakkasimme jo tavaramme ja hyvästelimme Lomarannan väen, ainakin vuodeksi. Kotimatka sujui hyvin, hieman odottavissa merkeissä, saisi taas nähdä kotivien! Kun vihdoon olimme päätepuyskillä, oli aika hyvästellä muut matkalaiset!

Ensi vuonna uudestaan! Minulla oli myös matkan aikana syntytarit ja täytin 13 vuotta! Juhlimme niitä mummon leipomalla kääretortulla.

KATI LINTULA
13 vuotta

Menneen kesän saldo

Suvi toi valon ja lämmön. Elvytti luonnon. Kutsui laulavat siivekkäät pesäpuuhiin. Kotolinnut hautoivat jo pönteissänsä ensipoikueitaan. Juhannuksena oravaemot liikkuivat somat pörröpallerot kintereillänsä ja komea Kanadan-hanhparvi toi viisi pitkäkoipista- ja höyhensistä perillistään välipalalle.

Muistivat vuodentakaisen kyläilynsä rannassamme. Mutta sade viipyi ja helle paheni yltyssään. Vanhukset alkoivat uupua, viheriöt tuhoutua. Järvi, Taivaan peili, auttoi. Sadettajan vuolas pisarasumu voitti paatteen. Rantapirtin ympärillä kukoitsi koko kesän. Erilaiset esikot, vuokot, liljat ja ruusut vuorotellivat runsaina ryöpyyminä palkiten viherpeukalomme nuorempaa polvea. Me vanhukset istuimme suurten Terijoen salavien

katveessa ihastellen värien loistoa ja syötellen lintuja ja oravaemoja, jotka saattelivat jos toiset poikasensa elokuussa pihaan. Rohkeimmat tekivät lähituttavuutta kanssamme. Pehmeästi kujertava "Töpsy"-työhöttäinen ja kiinteästi silmiin tuijottava peipponen olivat ehkä erikoisimmat monista seuralaisistamme.

Joutenpari joikui aamuherätyksen ja iltasoiton lentäessään edestakaisin. Yhä vieläkin joulukuussa viipyvät lahdella.

Kesä päättyi leimukukkien riehaan ja ruskan ainutlaatuisen kultaukseen. Menneen kesän osoitti meille ihmisille tutun tosiasian. Suuri mahti tarvitsee yhtä suuren vastamahdin, että elämäle jäisi tilaa kehittyä ja kukoittaa.

MARJATTA MÜLLER

Hengelliset päivät Raumalla 17.-18.3.2007 Herätyksien ja kansallisen kirkollisuuden Karjala

Karjalan Liiton ekumeenisia hengellisiä päiviä vietetään 17.-18.3. Raumalla. Teemana on Herätyksen ja kansallisen kirkollisuuden Karjala. Teema on valittu raumalaisittain painotustesti. Rauman seudulla ja etenkin kaupungin eteläpuolella Vakka-Suomessa vaihtui 1700-luvun lopulta puhjennut laaja kansanherätyks, joka tunnetaan Lounais-Suomen rukouksivuotena. Sen rinnakkaisliikkeeksi kehittyi Sortavalassa renqvistiläisyysdeksi kutsuttu herätyksiliike 1800-luvulta alkaen. Sortavalan kappalainen Henrik Renqvist, Kukkos-pappi, tunnustettiin sittemmin koko ruokilevaisuusliikkeen johtajana. Hengellisillä päivillä tarkastellaan näiden kahden herätyksiliikkeen suhdetta maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta.

Toisena sortavalalais- ja raumalaisaiheena on kummankin kaupungin imagoon liittynyt opettajaseminaarien osuus. Sortavalan seminaari synnytti Laatokan Karjalassa paitsi luterilaisia hengellisiä liikehdintää, myös hankauksia ja lopulta yhteisymmärrystä alueen ortodoksien ja luterilaisten suhteissa. Seminaari kuulutti ortodoksia uskonnonopettajia Karjalaan. Opettajakunnan ekumeeninen koostumus oli omiaan tasoitamaan ajan kirkollisia juopia. Ortodoksina teemana hengellisillä päivillä on kansallisen ortodoksian synty ja Sortavalan seminaarin vaikuttaminen siihen.

Hengelliset päivät tarjoavat jumalanpalveluksia, kirkkotilaisuuksia ja esitelmää teemasta. Hengelliset päivät alkavat lauantaina 17.3. klo 14 opastetulla kävelykiertoksella vanhassa Raumassa teemalla Py-

hän Fransiskuksen jalanjäljillä. Avajaisjuhla pidetään Rauman seurakunnan Nuortentalossa alkaen klo 15. Lauantaina klo 18 on ortodoksinen vigilia Pyhän Nikolauksen kirkossa ja luterilainen iltakirkko Pyhän Ristin kirkossa. Lauantailtana klo 19.30 nautitaan iltateema Rauman luterilaisen seurakunnan seurakuntatalossa.

Sunnuntaina 18.3. klo 9.30 lasketaan seppeleet Karjalaan jääneiden ja sankarivainajien muistomerkeillä ja klo 10 pidetään messu Pyhän Ristin kirkossa ja liturgia Pyhän Nikolauksen kirkossa. Sunnuntai lounas tarjoillaan Nuorten talolla klo 12. Päiväjuhlissa klo 14 Kulttuurikeskus Posellissa on runsaasti musiikkiohjelmaa ja kummankin kirkokunnan edustajien puheita. Järjestelyistä vastaavat Karjalan Liiton hengellinen toimikunta, Rauman Karjalaiset ja Varsinais-Suomen karjalaisseurojen piiri yhdessä Rauman luterilaisen ja Turun ortodoksinen seurakunnan kanssa. Hengellisten päivien lopuksi luovutetaan ikoni ja pergametti seuraaville hengellisten päivien järjestäjille ja piispat suorittavat matkaan suituksen.

Karjalan Liiton hengellisen toimikunnan puheenjohtajana toimii dosentti Juhani Forsberg Helsingistä.

Lisätietoja:

Hannu Kilpeläinen, toiminnanjohtaja, puhelin 040-5356789, sähköposti: hannu.kilpelainen@karjalanliitto.fi, tai Mervi Piipponen, vt. toiminnanjohtaja, puhelin 09-7288 1714, sähköposti: mervi.piipponen@karjalanliitto.fi

Kaikonnut Karjala

Karjala huokaa kahleiden alla. Karjalan viljan vieny on halla, kylmät on kylänsä, raukeat rannat, hetteiksi liettyvät heleät sannat.

Karjalan lehdoista kaikkosi käki, mierossa kaikki on Karjalan väki, kukki ei kullero keväisin meillä, heimo on hajonnut, oudoilla teillä.

Kotimme, kontumme meiltä voi riistää vihemies, mutta ei muistoa kiistä. Karjalaa muistaen jaksamme jatkaa, ainiaan Karjala myötämme matkaa.

Suurempi heimoa kansan on huoli. Eloon jäi Suomi kun Karjala kuoli. Silti sen kantele hengissä helä, Suomemme soitossa Karjala elää.

ERKKI LEHTINEN

Karjalainen Karilainen

Tällä nimellä ilmestyi marras-kuussa 2006 uusi kirja, jonka aloituskappale on Nimi ja suku historian myrskyssä. Suku, jonka kautta karjalaisten tuhatvuotinen historia nähdään, on Karilaisten suku. Suvun ja heimon nimi sekoittuivat vanhimpina aikoina verokirjureiden ja uudempien aikoina nimistötutkijoiden toimesta keskenään. Suvun juurten tutkiminen oli niin vaikeata, että se oli aloitettava heimon historiasta ja heimon nimestä.

Kirja on poikkeus viime aikoina ilmestyneiden kirjojen joukossa, koska sen sisällöt painottuu lähihistoriaa kauemmaksi. Karjalan syntymä esitetään omintakeisella ja havainnollisella tavalla. Heimon syntyaikojen seuraksi sukunimien syntyaikojen ja ristiretket merkittävät esi-isien vähitältä eurooppalaistumista. Seurauksena karjalaisten asuinalueet joutuivat vieraiden valtojen etupiiriin jakean sen moneen osaan.

Kirjasta välittyvä yksityiskohtainen kuva pitkän vihan ajasta 1500-luvun lopulla autioitumiseen ja asutusliikkeeseen sekä ratsaan varustamisesta 1600-luvulla sotapalvelukseen. Ainainen sotiminen lopulta keisarin alamaisina Vanhassa Suomessa ja siten autonomisessa Suomessa.

Kirjan kuvaus Suomen historiasta ei löydy "kliseisistä" koulukirjoista ja on erikoinen, koska sitä suodatetaan yhden suvun ja yhden heimon näkökulmista. Ruotsin suurvallan sotien aikaisia ratsumiehiä ei esitellä hakkapeliittoina. Sotasankareita kirjassa ei ole ellei sankari-sanaa aseteta lainausmerkkeihin. Lähteiden sallissa kerrotaan raadollisesta todellisuudesta ja arkipäivän asioista.

Pyhäjärvi ja Karilaiset

Yksi vahvimista Karilaisten suvun asuinalueista evakko-aikoihin asti oli Pyhäjärven pitäjän Alakylä. Tietävästi kaikki nämä Karilaiset polveutuvat 1600-luvun lopulla ja vielä aivan 1700-luvun alussa vaikuttaneesta Yrjö Hannunpojasta. Hän oli paitsi talollinen Alakylässä myös Pyhäjärven käräjällä lautamies. Poika Elias (k. 1740) jatkoi suvun lautamiesperinteitä.

Karilaiset ehtivät asua Alakylässä ennen evakkoa kymmenkunta sukupolvea. Suvun keskeistä asemaa kylässä osoittaa se, että heidän mukaansa oli nimetty numero yksi. Kehitystä kuvaa hyvin se, että vuoteen 1880 mennessä numerossa oli taloja neljä ja seuraavan vuosisadan alussa kaksinkerroin. Taloluvun kasvu kertoo uudisraivauksesta ja väkiluvun kasvusta.

Mistä nimi Karilainen?

Karjalassa oli ikivanha tapa käyttää isiltä perittyjä sukunimiä. Nimet säilyivät, vaikka olisi muutettu pitkien matkojen päähän. Mutta jokainen nimi on joskus jossakin syntynyt. Ensimmäiset Pyhäjärvellä asuneet Karilaiset ovat tuoneet sukunimen tullessaan Kirvusta. Kirvussa ensimmäinen Karilainen oli nimeltään Matti Ollinpoika. Siellä hänet mainitaan vuodesta 1590 alkaen.

Matti Ollinpoikakin toi sukunimen mukanaan. Hänen isänsä Olli Matinpöika asui Vuoksen toisella puolella Viipurin vievän vanhan tien varrella Pullilassa. Pullila oli sukupolvien ketjussa vain väliappi. Olli oli kotoisin Vuoksen varrelta Hatulan

(Hattulan) kylästä, joka tunnettaneen paremmin Antrean pitäjän kirkonkylänä. Siellä ovat suvun vanhimmat varmasti dokumentoitavissa olevat tiedot.

Vanhimman maakirjan vuodelta 1543 takaisesta ajasta voidaan esittää vain enemmän tai vähemmän hyviä arvioita. Karilaisten talonpajan lähellä erottuu vanhimmilta kartoilta kari, josta nimi voisi johtua. Vanhimmat kylät olivat yleensä saaneet nimensä ensimmäisen asujansa mukaan. Hatulasta ei tunneta Hattusen tai Hattulaisen sukua. Voidaankin kysyä, olisivatko Karilaiset olleet alkuaan Hattulaisia ja saaneet karin mukaan uuden nimen. Hattu-nimellä on erikoinen ristiretkiaikoinen ulottuva historia.

Ennen ruptuuria Yläjärven kylään

Jos halutaan jakaa muutamalla sanalla karjalaisten historia jaksoihin, sanat voisivat olla: Karjalan ristiretki, vanhat vihat, pitkä viha, ruptuurit, iso ja pitkä viha, vanha Suomi ja evakko. Pitkä viha eli 25-vuotinen sota-aika Venäjää vastaan (1570-95) päättyi yhden karjalaisten historian parhaista kausista. Suuri osa rajaseudun väestöstä syytettiin liikkeelle. Väestönvaeltelu jatkui kauan vielä seuraavalla vuosisadalla, jolloin 1650-luvulla käytiin uusi sota Venäjää vastaan. Tuota sotaa voidaan iskevästi nimittää "ruptuuriksi". Luterilaisten ja ortodoksin väliin repesi syvä kuitu. Historiantutkijoiden käyttämä täsmällinen ilmaisu on Kaarle X Kustaan Venäjän sota v. 1656-1658 Suomen suunnalla.

Suurin osa ortodoksiväestöstä muutti varsinkin Laatokan länsipuolisilta alueilta viimeistään ruptuurin aikana pois Venäjälle. Uusille tulokkaille oli tilaa ja hyviä paikkoja valittavaksi asti. Tilalle muutti Viipurin läänin puolelta ja kauempaakin luterilaisia. Ensimmäisenä Karilaisena Käkisalmen läänin puolelle tuli Matti Hannunpoika vuosikymmenen ennen ruptuuria. Hän sijoittui "Laatokanlahkeisesta" Yläjärven kylään. Matin talo lienee, kun poikia ei ollut, periytynyt vavylle, jonka sukunimeä ei tunneta. Siten ei tiedetä, mikä talo Yläjärvellä oli Matin aikanaan asuttama.

Ruptuurin jälkeen Alakylään

Matti Hannunpojan mukana Pyhäjärvelle muutti kaksi alaikäistä veljeä Nuutti ja Yrjö. Aikuisina pari vuosikymmentä myöhemmin veljekset etsivät itselleen omat asuinpaikkansa, jotka löytyivät pitäjän toiselta laidalta Alakylästä. Vuosisadan lopulla molemilla oli siellä oma talo.

Ruptuurin jälkeen Alakylään

Ison vihan eli venäläisten vallan aika alkoi Pyhäjärven seuduilla vuonna 1710, kun venäläiset valtasivat Viipurin ja Käkisalmen. Noilta ajoilta tietolähteet ovat erittäin puutteelliset. Se tiedetään, että veljeksistä nuorimman Yrjön talo ja suku säilyi Alakylässä yli vaikeiden vuosien. Mitä tapahtui Nuutin talolle ja suvulle, sitä voidaan vain arvailla.

Olisi löydettävä uusia lähteitä, jos haluaa kysymykseen olettamuksia paremman vastauksen. Vanhoja aikoja tutkittaessa joutuu usein tilanteisiin, että haluaisi vastauksia ja toivoisi, että jossakin on vielä löytymättä lähteitä. Jokaista mahdollista nurkkaa ei ehkä ole vielä tutkittu.

Karjalaisten historiassa on ollut hyviä aikoja ja vaikeita aikoja. Ensimmäinen hyvä kausi "kultainen" turkiskausi päättyi Karjalan ristiretkeen. Toinen oli keskiajan lopulla ja Kustaa Vaasan "isällisenä" hallituskautena, jolloin sodat olivat poikkeuksia ja rauhan-tila pitkään vallitseva. Kolmas hyvä kausi alkoi autonomian ajan lopulla ja jatkui evakko-aikaan asti. Tällöin luku- ja kirjoitustaidosta sekä sivistyksestä ja koulutuksesta tuli avainsanoja.

Yhtä Alakylän Karilaisten taloista kutsuttiin isännän etunimen mukaan Vllppolaksi. 1800-luvun lopulla siellä oli perhe, johon syntyi ensin Villeksi kutsuttu poika ja sitten kuusi tytärtä. paikallinen kynäniekka riimitteli seuraavat säkeet.

"Ootteko kuulleet mainittavan tuota Vllppolan komiata taloa?"

Siin oli vinkkelipytynti, ja kuus oli tyttöä jaloa".

Vllppolan vinkkelipytyngissä oli kuvasta päätellen pärekatto, 6-ruutuiset ikkunat seinien ollessa maalattuja punamullalla. Villen elämäkerta on erikoinen. Hän meni naimisiin kylän opettajan kanssa ja kouluttautui myös itse kansakoulunopettajaksi. Heidän elämäkertansa on kerrottu aikanaan Pyhäjärvi-lehdessä.

Eivätkö Karilaiset ole Karjalaisia?

Eikö olekin merkittävää, että suvun vanhimmissa asuinalueilla Kirvussa eläneet Karilaiset suvun mieskantaiset jälkipolvet käyttävät sukunimeään nyt Karjalaisia? Sieltä ennen isoa vihaa Räisälään ja Pyhäjärvelle lähten-

den sukuhaarojen jälkeläiset taas käyttävät kaikki alkupe- räistä sukunimeä Karilainen.

Karilaiset ovat heimoiltaan karjalaisia (pieni alkukirjain). Mutta heidät on usein sekotettu Karjalaisen sukuun (iso alkukirjain). Karilainen ja Karjalainen ovat kaksi eri sukua, joiden nimet on vuosien kuluessa sekotettu toisiinsa. Sille, mikä on paperille pistetty, on suuri valta. Kirjurit ovat kirjanneet nimiä vaihtelevilla tavoilla. Apuna Kirvun Karilaisten alistamiseksi yhdeksi haaraksi Karjalaisen sukua on käytetty jopa väitöskirjaa.

Tarkasti erittelemällä suvut voitit erottaa toisistaan. Erotelussa oli pakko ottaa kantaa myös heimonimen karjalainen alkuperään. Erottelu oli niin vaikeata, että sen tuloksena syntyi kokonainen kirja. Samalla tuli kirjattua ylös suvun kautta nähtynä karjalaisen vuosituhannen mittainen historia. Voidaanko kehityksestä ottaa opiksi?

Matti J. Kankaanpää:
"Karjalainen Karilainen; nimi ja suku historian myrskyssä". Tmi Toiset Aijat, Verrat 2006. 238 sivua. Hinta 39,-.

Kirjan kirjoittaja on toiminut vuodesta 1980 ammattisukututkijana ja haluaisi tulla puhutelluksi myös tietokirjailijaksi. Kirjallinen tuotanto käsittää yli 20 nimikettä, mm. opaskirjan "Sukututkimus askele askeleelta" (kustantanut Suomen Sukututkimusseura) ja perusteellisen mikrohistoriallisen teoksen "Suuri Pohjansota, Iso Viha ja Suomalaiset" (kustantaja Tmi Toiset Aijat, Verrat 2001).

Kustantajan kotisivu: www.kolumbus.fi/matkank/
MATTI J. KANKAANPÄÄ

Luovutetun Karjalan pitäjäsittelyt keväällä 2007

Räisälä ja Viipurin läänin Pyhäjärvi esittäytyvät

Suosittu pitäjäsittelyt jatkuvat Karjalatalolla. Esittäytymisvuorossa ovat kaksi Kannaksen pitäjää, Räisälä ja Vpl. Pyhäjärvi torstaina 8.2.2007 klo 18-20 Karjalatalon juhlasalissa. Luennoitsijoina ovat pitäjaseurojen edustajat.

Vajaan tunnin mittaisessa esittelyssä saadaan yleiskatsaus pitäjien vaihteista ja erityispiirteistä. Esittelyjä höystetään kuvin ja tarinoin. Viime aikoina pitäjien esittelyissä on luotu katsaus myös siihen,

minne piäin Suomea asukkaat sijoitettiin ja on saatu tietoisu seurann nykytoiminnasta, mm. julkaisuis- ta.

Välillä kahvitarjoilu ja vapaata keskustelua. Vapaa pääsy. Karjalatalo, Kämpylänkuja 1, 00610 Helsinki. Puh. 09 - 7288 170, toimisto@karjalanliitto.fi.

Esittelyvuorossa olevista pitäjistä ja pitäjaseuroista tai -säätiöistä lisää: www.raisala.fi www.vlppyhajarvi.fi

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus piti suunnittelukokouksen Tyrvään Sanomien tiloissa 18.1.2007. Istumassa vasemmalta Salme Rintala, Arja Hiiri, Helka Mäkelä, ja Helvi Wilkko. Takarivissä Reino Äikiä, Antero Pärssinen, Juhani Forsberg ja Yrjö S. Kaasalainen. Seuraava hallinnon kokoukseen on 17. helmikuuta.

Vpl. Pyhäjärvi -juhlat Tampereella 14.-15.7.2007

Onkimatka

Lapsen mie olin usiast mummolas, Sammus, Ripovuoren juures. Mie olin talvel täyttänt seitsemä vuotta, tämä käi heinäkuus.

Yhten kauniin heinäkuu sunnuntain miun mummo sano jot nyt lähetää ongel. Hää käsk miun männä hakemaa navetast vilkan. Sen kans myö mäntii saunapäätty, mist kaivettiin onkimattoi. Mummol ol pien laspurkki, minkä kannes ol reiki. Äkkii myö se purkki saati täytee. Sit myö otettiin sauna seinält kaks onkivappaa, mitkä laitettiin olal ja lähettiin rantaa päi. Vilkan mie vein mässäin takasi navettaa. Sit myö kuletti pello pien-

narta pitki rantaa päin. Siin enne rantaa ol piikkilanka minkä yli mummo män, mie mänin alatse. Siel rannal ol lehmii laitumel, mut ei ne meitä häirinneet. Onkie siimat ol kierretty vappoi ympäril sillee jot koukku ol kohos kiinni. Koha myö saati onget selvitetty pit laittaa mato koukkuu. Mie en olt enne millokaa olt ongel. Mummon pit neuvo minnu käest pittää millee mato panna onkee. Koha siit oltii selvitty, kahlattii polvii myöte jockee ja heitettiin siima vettee. Puomii ast ves ol iha tyyni, keskel jockee näky kävyä aikamoine virta. Kalat polskiit eteenpäin vees mut

mei ongist vaa söivät vähä vällii maot. Jouvuttiin laittamaa ain uus mato. Ain välil tuntu jot nyt trappää mut mato sielt vaan ol syöty. Sit ei olt ennää ko yks mato jälle ni sillo nykäs. Miu ongessai ol semmone nelsata grammahaven. Mummo sano jot nyt riittää tää onkimine. Viimene mato heitettiin jockee. Mummo löys rannalt jonku kepukan mil hää napautti ahvenelt hengen pois. Sit myö lähettiin kottii ko oltii ensi laitettu taas siima onge ympäril ja koukku kohhoo kii.

Sit myö mäntii takasi tuval päi, täl kertaa vaa tietä pitkin. Mummo kanto ahven-

takki. Siel ojas ol vaik minkälaisii kukkii. Kylhä mie tunsin jo monta kukkaa nimeltä, mut myö tehti sillee, jot mie ain poimin sen kukan mitä en tuntent ja mummo sano sen nimen. Miul ol aika iso puketti kukkii ko päästii tie päähä. Siin tien vieres ol iso kivi, minkä vieres ol paljo mansikkoi. Ne mein pit mässäin viel syvvä pois.

Sit mäntii karjakeittiö ja mummo hak tuvast puuko. Maitojuonee hyllyl ol laspurkki miu kukkilei. Mummo laitto puuko miu kättee ja sano jot alapas suomustaa. Sitäkää mie en olt millokaa teht mut hää neuvo millee päi kala otetaa kättee ja mite puukol vejetää suomet irti. Sit ko tää o tehty hää neuvo milleen ahven aukastaa. Mie vein totkut ulos ahvene mahast. Sit hää neuvo jot pää leikataa irti ja selkäevä. Sitte huuhottii kala hyväks ja lähetti tuppaa. Totkut mie vein kanoil. Ne tykkäsiit niist kovast. Tuvas myö paistettiin ja syötti se ahven. Kyllähä muut aikaihmiset pilkkasiit mei kalasaalista, mut ei myö välitetty, sanotti vaa jot taitajatta olla vaa katteellissii.

Miun mummoin ei olt käynt koului eikä lukent kasvatustieteellissii kirjoi mut hää ties luonnostaa mitä laps tarvi. Sil kertaa mie tarviin aikaa ja sitä hää anto miul. Kenelläkää aikuisel ei olt enne eikä sen jälkeenkää olt sitä aikaa. Nyt mie oon jo yli kuuvenkymmenen ja vielikii tää kalareissu lämmittää syvää.

KAIIJA SUVELA

Laatokan rannassa Vuohensalossa olevaa mäntyä on kuvattu monissa yhteyksissä. Tämän kuvan on ottanut Risto Kukko (Hanko) syksyllä -06. Luontoihmisenä hän havaitsi saukon kotiutuneen männyn juurakoon.

Reino O. Kukko ja Martti Toiviainen mato-ongella Pyhäjärvellä 1937.

Hannu Kilpeläinen & Saija Pelvas:

Muistojen Karjala

Vuoden karjalainen kirja on Muistojen Karjala -teos, jonka ovat tehneet Hannu Kilpeläinen ja Saija Pelvas. Muistojen Karjalan runsas kuvamateriaali teksteineen avaa luovutetun Karjalan taustaa ja historiaa mielenkiintoisella tavalla.

Teoksessa luovutettua Karjalaa ei ole pilkottu pitäjiksi, vaan se tuodaan esiin osana kulttuurista kokonaisuutta, johon ovat vaikuttaneet niin luonnonolosuhteet kuin luontoa muokanneet ja ympäristöään rakentaneet karjalaiset. Karjalaiset ovat eläneet aina rajan kansana, joka on ottanut kulttuuriset vaikutteensa sekä lännestä että idästä. Kirjan teksti rakentuu Karjalan ja sen muistojen välittämiseen muisteluitten, kuvien ja niiden taustatietojen kautta. Karjala on enemmän kuin mitä

Muistojen Karjala on kolmas Vuoden karjalainen kirja.

evakkorekeen on mahtunut.

Karjalan Liitto haluaa nostaa esille karjalaisen kirjallisuuden runsaan kirjoklas-

sikoista tämän päivän teoksiin ja valita laadukkaista teoksista vuoden karjalaisen kirjan. Valittava kirja voi olla

vanha tai uusi julkaisu ja se voi edustaa mitä kirjallisuuden alaa hyvänsä proosakirjallisuudesta tutkimuskirjallisuuteen tai se voi olla vaikkapa suku- tai pitäjäkirja.

Muistojen Karjala on ilmestynyt marraskuussa 2006 (Minerva Kustannus Oy) ja sitä on saatavana Karjalan Liitosta hintaan 27 euroa.

Tilaukset; puh. 09 - 7288 170, faksi 09 - 7288 1710, toimisto@karjalanliitto.fi.

Vuoden karjalainen kirja valittiin kolmannen kerran. Aikaisemmin vuoden karjalaiseksi kirjaksi on valittu Unto Seppäsen Evakko ja A.V.Ervastin Muistelmia matkalta Venäjän Karjalassa kesällä 1879 (toim. Pekka Laaksonen).

Hyvä Lauttakylän yhteiskoulun tai lukion tai aikuislukion entinen oppilas tai opettaja

Tartupa nyt kynään tai aukaise uusi sivu tietokoneessasi ja ala kirjoitella muisteloita kouluajoltasi!

Lauttakylän yhteiskoulu ja lukion seniorit ry on perustettu v. 2003 yhdyssiteeksi oppilaitoksen ja sen entisten oppilaiden ja opettajien välille sekä pitämään yllä opiskelun aikana syntyneitä ystävyysuhteita.

Yhdistys on koulumme 100-vuotisjuhlan (v. 2009) kunniaksi kokoamassa muistelokirjaa, jossa koulun entiset opettajat ja oppilaat kertovat mistä tahansa iloisista, surullisista, arkisista tai muuten vain mieleen painuneista tapahtumista kouluajaltaan sekä elämästä yleensä kouluai-

kana. Tarkoituksena on kerätä mahdollisimman monipuolista tietoa oppilaiden ja opettajien elämästä ja olosuhteista eri vuosikymmeniltä. Näin saadaan luettavaksi yksittäisen oppilaan tai opettajan näkökulma koulustamme. Kirjoitukseksi voi sisällyttää ollen lyhytkin, sillä jokainen itsestä pieneltäkin tuntuva yksityiskohta on arvokas muisto. Edeltäkäsini ei voi tietää, mikä kutakin lukijaa kiinnostaa.

Karjalainen opiskelija: sinun panoksesi on tärkeä!

Kirjoituksesi avuksi muutamia aiheviheitä:

- opiskelun rahoitus, vapaaoppilaspaikka, kotitalousmaksu
- asunto, jos et asunut kotona, miten se löytyi ja miten siellä opiskelu sujui, mitä vapauksia vuokralla asuminen

- ehkä antoi, annoitko kotiope-
- tusta asunnon vuokraksi
- opiskeluympäristö ja -ilma-
- piiri, oppikirjat, niiden hankinta ja sisällöt, muut opiskelutarvikkeet ja vaatetus
- läksyjenkulu; itsenäisesti vai saikko apua perheeltäsi
- linja-automatkat, siihen liittyvine odotuksineen, polkupyörällä, hiihtäen tai jalan tehdyt koulumatkat
- mitä erikoista muistuu mieleesi opettajista ja eri aineista. Entä ehdot tai luokalle jääminen tai luokan ylilukeminen
- koulun juhlat; joului- tai kevätjuhlat, ystävät tai ihastukset tai erilaiset sattumukset
- vapaa-aika, harrastukset, lommat ja kesätyöt

Onko koulusta ollut, jos on niin miten hyötyä valitessasi ammattiasi tai saikko koulusta mielestäsi taitoja elämään varten. Kirjoituksessa voit käyttää mieluummin puhekieltä tai murretta.

Lähetä muistelosi mahdollisimman pian allekirjoitettuna, jolta saat myös tarvittaessa tarkempia tietoja.

Rattoisia muistelo- ja kirjoitushetkiä toivottaen

LAUTTAKYLÄN YHTEISKOULUN JA LUKION SENIORIT RY

Kauko Marku, pj.
Vainiokuja 2, 32700 Huittinen,
puh. 02-561 531, 0400 443 608,
kauko.marku@pp.inet.fi

Irma Yli-Äyhö, siht.
Prantinkatu 1 B 8, 32700
Huittinen, puh. 02-568 312

Koulun 75-vuotismatrikkeliä voi tiedustella lukiolta puh. 02-560 4283/kanslia.

Arkeologiset tutkimukset Pyhäjärvellä heinäkuussa 2006

Kesällä 2005 Pyhäjärvellä tehtiin Karjalaisen kulttuurin edistämiseksi tuella viikon mittainen arkeologinen muinaisjäänneinventointi. Tuoloin löydettiin kaikkiaan 25 uutta kohdetta, jotka ajoittuvat pääosin kivikauteen. Heinäkuussa 2006 suomalais-venäläinen tutkimusryhmämme suoritti kuudella näistä kohteista kaivaustutkimuksia yhteensä kahden viikon ajan. Tulokset olivat mielenkiintoisia ja osin hyvinkin yllätyksellisiä. Kaivaukset osoittivat, että monet alueen asuinpaikoista ovat huomattavasti laajempia kuin aiemmin on tiedetty. Lisäksi kohteiden ajoitus tarkentui.

Kiinnostavimmaksi tutkituksi kohteeksi osoittautui Kunnianniemen kivikautainen asuinpaikka Kiimajärvellä. Kohteelta löytyi lähes kolme metrin kulttuurikerros on ainutlaatuinen Suomen ja Karjalankannaksen oloissa. Se osoittaa asutuksen jatkuneen paikalla tuhansia vuosia aina koko kivikauden ajan ja mahdollisesti sen jälkeenkin. Kunnianniemestä tehdyt uudet arkeologiset havainnot haastavat tutkimaan uudestaan myös alueen vesistöhistoriaa.

Aiemmat arkeologiset tutkimukset Pyhäjärvellä

Ennen toista maailmansotaa itäisen Karjalankannaksen kivikauden tutkimus keskittyi vahvasti Kaukolaan ja Räisälään, jolloin Pyhäjärven alue jäi sivuun muinaistutkimuksen polttopisteestä. Pitäjän alueelta löydettiin aikoinaan kuitenkin huomattava määrä muinaisaineita muun muassa peltoaidan yhteydessä. Lisäksi alueen sijainti Vuoksen sivuveden äärellä sekä otolliset maastonmuodot antoivat olettaa, että alueelta olisi löydettävissä runsaasti merkkejä kivikautisesta asutuksesta. Näiden seikkojen vuoksi tutkimusryhmämme suoritti Pyhäjärvellä muinaisjäänneinventoinnin kesällä 2005. Kenttätöiden tavoitteena oli koota vertailumateriaalia Helsingin yliopiston Kaukolasta ja Räisälästä vuosina 1999-2005 keräämälle aineistolle ja täyttää tutkimuksellinen aukko.

Vuonna 2005 löydettiin kaikkiaan 25 uutta muinaisjäännettä, joista valtaosa oli kivikautisia löytö- ja asuinpaikkoja. Inventointitutkimuksissa saadut niukat esinelöydöt eivät kuitenkaan anna mahdollisuutta tehdä pitkälle vietyjä päätöksiä kohteiden iästä, luonteesta tai käyttötarkoituksesta. Tarkempien tietojen saamiseksi kaivaustutkimukset ovat välttämättömiä. Niinpä kesällä 2006 suomalais-venäläinen tutkimusryhmämme kivoi kaikkiaan kuutta kivikautista asuinpaikkaa. Näistä viisi löydettiin vuoden 2005 inventoinnissa ja kuudes tämän vuoden kenttätöiden yhteydessä.

Kesän 2006 kenttätöitä – arkeologiaa ja geologiaa

Kesän 2006 tutkimuksiin osallistivat arkeologit Oula Seit-

Kaivaus käynnissä Yläjärven rannalla Vanhasniemi 3:n asuinpaikalla (kuva K. Nordqvist).

sonen ja Kerkko Nordqvist sekä arkeologian opiskelijat Sarita Vornanen ja Liisa Kunnas Helsingin yliopistosta. Kuten aiempinakin vuosina, kenttätöitä tehtiin yhteistyössä venäläisten tutkijoiden kanssa, joita edustivat Dmitrij Gerasimov, Katja Kashina sekä Aleksandr Kul'kov Pietarin Kustkammera museosta. Kesän tutkimukset rahoitti Karjalan kulttuurirahasto.

Tutkimukset keskittyivät kahdelle alueelle; toisaalta Kiimajärven ja toisaalta Yläjärven rannoille. Kiimajärvi oli kivikaudella suoraan Vuoksen yhteydessä oleva vuonomainen lahti, kun taas Yläjärvi on ollut jo tuolloin sisäjärvi. Kenttätöiden tarkoituksena oli tutkia erilaisissa luonnonympäristöissä sijaitsevia kohteita ja saada tietoa kohteiden käyttövuodenajasta ja tarkoituksesta sekä kohteilla harjoitettua elinkeinoista. Lisäksi Kiimajärvellä haluttiin tutkia kohdetta, jossa vuonna 2005 havaittiin asutuspaikanteita, muinaisten asutuksen pohja.

Arkeologian lisäksi kenttätöihin sisältyi luonnontieteellisiä tutkimuksia, sillä tutkimusryhmämme teki yhteistyötä Venäjän tiedeakatemian Pietarin filiaalinnomologien kanssa. Professori Dmitrij Subbeton johdolla kairattiin sedimentinäytteitä Kiima-, Pyhä- ja Yläjärvestä sekä Haukilammasta. Näiden näytteiden avulla on tarkoitus tutkia mm. alueen muinaista maankäyttöä sekä ympäristö- ja vesistöhistoriaa. Kairanäytteiden analysointi on kuitenkin tätä kirjoitettaessa vielä tekemättä. Samoin kaivausaineistot ovat suurelta osin analysoimatta, joten seuraavassa esitetään vain alustavasti ja pintapuolisesti kesän kenttätöitä ja niiden tulokset.

Kiimajärven kaivaustutkimukset – yllätyksellinen 3 metriä paksu kulttuurikerros

Kiimajärven alue oli etukäteen 1900-luvun alussa kootujen irto löytöjen perusteella Pyhäjärven pitäjän tiheimmin asutettu alue kivikaudella. Myös ainoa Pyhäjärvellä vanhastaan tunnettu kivikautinen asuinpaikka, Konnitsan Äijö, sijaitsee järven pohjois-

Dmitrij Gerasimov ottaa geologisia näytteitä Kunnianniemen kaivettua koejosta (kuva K. Nordqvist).

päässä. Kesällä 2005 järven ympäröstä löydettiin lisäksi suuri määrä uusia kivikautisia asuin- ja löytöpaikkoja, yhteensä 11 kohdetta.

Ensimmäisenä kaivettiin Kiimajärven kaakkoisrannassa sijaitsevaa kohdetta Porsaanmäki 1. Järven hiekkaisella kaakkoisrannalta ja siellä sijaitsevien pikkulampien ympäröstä tunnetaan pieneltä alalta 8 kohdetta. Porsaanmäki 1 valittiin kaivauskohdeksi siksi, että se on kohteista ainoa, jolta tunnetaan useita kivikautisia asutuspaikanteita eli osittain maahan kaivettujen asutuksen pohja. Vuoden 2005 inventointilöytöjen perusteella kohdetta ei ollut mahdollista ajoittaa, mutta tämän vuoden kaivauskohteissa löydettiin yhden asutuspaikanteen ulkopuolelta avatusta koejosta keramiikkaa. Nämä saviasiianpalat ajoittavat kohteen käyttöön myöhäskivikautteen (noin 5000-3500 vuotta sitten). Kiviesineistöä kuvastuu kuitenkin myös vanhempi, mahdollisesti myöhämesolliittinen (noin 8000-7100 vuotta

sitten.) asutusvaihe, eli kohdetta on käytetty useaan otteeseen esihistoriallisena aikana. Toinen Kiimajärvellä kaivettua kohteista sijaitsee järven länsirannalla Kunnianniemen kärjessä. Kunnianniemen asuinpaikalta löydettiin vuosi sitten muinaisen rantavallin taakse muodostunut luontainen painanne, jota kivikauden ihminen on käyttänyt asuinpaikkanaan. Painanteeseen avatusta koejosta löydettiin varhaiskampakeraamiikkaa (noin 7100-6100 vuotta sitten) liittyvä mahdollinen asutuksen pohja ja siihen liittyviä tulisia.

Kaivaukset Yläjärvellä

Yläjärven alue oli jo etukäteen mielenkiintoinen, sillä se on ensimmäinen sisäjärvi, jota itäisen Kannaksen alueella on laajemmin arkeologisesti tutkittu. Kesän 2005 tutkimusten seurauksena järven rannoilta tunnettiin 5 kivikautista kohdetta, joiden oletettiin olleen pienialaisia, lyhyen käyttöajan leiripaikkoja. Inventoinnin perusteella kohteiden ajoitus oli täysi arvoitus. Vaikka Yläjärveltä ei löytynytkään Kunnianniemen kaltaista yllätystä, osoittivat kaivauslöydöt ennakoarvailut liian yksinkertaisiksi.

Vanhasniemen eteläpuolella tutkittiin kahta asuinpaikkaa. Näistä laajempi, Vanhasniemi 1, vaikuttaa ajoittuvan tyypillisen kampakeraamiikan aikaan. Valittavasti koejosta ei saatu osumaan intensiivimpien asutusjälkien kohdalle. Maaperästä otetut ihmistoiminnasta kertovat fosfaattinäytteet toivottavasti paljastavat aktiviteettikeskusten tarkemman sijainnin, kunhan kemialliset analyysit saadaan talvella tehtyä.

On toki mahdollista, että intensiivisimmän toiminnan alueet ovat jo ehtineet erodoitua järveen. Näin on ilmeisesti käynyt myös hieman etelämpänä sijaitsevalle Vanhasniemi 3:n asuinpaikalle. Täällä sortuvan rantatörmän ruunaan avatusta kaivausalueesta paljastui keramiikkaa, joka osoittaa asuinpaikan käytön ajoittuvan myöhäsolliittiseen aikaan.

Järven eteläpäässä tutkittiin Ristilä 1 asuinpaikkaa. Kohde oli Yläjärven mielenkiintoisin, sillä se osoittautui huomattavasti suuremmaksi kuin kuviteltiin – kohde on reilusti toista sataa metriä pitkä. Lisäksi alueen käyttö on ajoittunut pitkälle ajalle. Hieman eri korkeuksilta löydettiin ainakin tyypillistä kampakeraamiikkaa sekä myöhäsolliittista orgaanisesekoitusta keramiikkaa. Kuten muutkin Yläjärven kohteet, myös tämä asuinpaikka on osittain sortunut järveen eroosion vaikutuksesta.

Ristilä 1 kaivausten ja fosfaattikartoituksen ohessa inventointiin myös asuinpaikan lähialueita, jolloin löydettiin uusi Ristilä 2 asuinpaikka. Täällä erodoituneen rantatörmän reunassa havaittiin nokiäikkä, joka tarkemmin tutkittaessa paljastui oikeaksi oppikirjaesimerkiksi kivikautisesta kuoppaliedestä. Kummallista kyllä, liedestä löydettiin pienestä koejosta eriytyneen kuin muutamia kvartsilöytöitä. Alue on nykyään leiripaikka ja

siihen on kaivettu suuria, roskien täyttämää kaivantoja. Näin ollen kohde on mahdollisesti pahoin tuhoutunut.

Tutkimusten tulokset ja tulevaisuus

Miten 2006 tutkimukset sitten muuttivat kuvaa Pyhäjärven asutuksesta? Uusia asuinpaikkoja ei Ristilä 2 lisäksi löytynyt, joten kuva kivikautisen toiminnan alueellisesta levinneistä ei muuttunut. Sen sijaan merkittävää on, että kaivettujen kohteiden avulla asutuksen ajallinen ulottuvuus selkiytyi. Kaivaustulokset osoittavat, että asutus on levittänyt Pyhäjärven seudulle jo varhaisimman mesolliittisen kivikauden kuluessa ja jatkunut läpi koko kivikauden. Muutamilla paikoilla asutus näyttää jatkuneen myös kivikauden jälkeiselle varhaismetallikaudelle asti. Erityisesti viimeksi mainittuun aikaan ajoittuvia asuinpaikkoja tunnetaan Kannakselta niukasti.

Asutuksen pitkä ajallinen jatkuvuus oli aiemmin selvää ainoastaan Konnitsan Äijön asuinpaikalla, mutta kesän 2006 kaivaukset todistivat, että näin on ollut myös monilla muillakin kohteilla. Lisäksi monet kohteet osoittautuivat kooltaan yllättävänkin laajoiksi. Oman luoksan muodostaa tietysti Kunnianniemen asuinpaikka, josta paljastui edellä kuvattu ennätyksellinen paksu kulttuurikerros. Tutkimusryhmän tavoitteena on päästä jatkamaan asuinpaikan tutkimuksia kesällä 2007.

Kaiken kaikkiaan, vaikka kesän kenttätöet tuottivat hyviä tuloksia, tutkimukset heittäivät loppujen lopuksi enemmän uusia kysymyksiä kuin antoivat tarjovivat suoria vastauksia. Näiden kysymysten ratkaisu jäi tuleviin kenttäkautsiin. On muistettava, että käydessä oli vasta ensimmäinen pintaraapaisu koko alueen monimuotoisen esihistorian tutkimuksen saralla. Toistaiseksi kaivauslöydöistä ei ole tehty kuin alustavia kenttähavaintoja. Niinpä on selvää, että löytöaineiston tulkinat tulevat tarkentamaan yksityiskohtaisten analyysien avulla.

Keskeistä on myös luonnontieteellisten analyysien valmistuminen, sillä ne tuovat puolestaan valoa alueen yleiseen luonnonhistorialliseen kehitykseen, sekä maankäyttöä ja vesistöhistorian vaiheisiin. Esimerkiksi maanviljelyn alku alueella saattaa olla selvitettävissä vuonna 2006 kairattujen näytteiden siitepölyanalyysien avulla. Tästä on tähän mennessä saatu hyviä tuloksia Karjalankannaksella esimerkiksi Viipurin ja Kaukolan alueella.

KERKKO NORDQVIST & OULA SEITSONEN

Yhteystiedot:

Kerkko Nordqvist, puh. 050 360 2913, sähköposti kerkko.nordqvist@helsinki.fi; Oula Seitsonen, puh. 040 502 5892, sähköposti oula.seitsonen@helsinki.fi

Oheisen kuvan ja tekstin lähetti kunnallisneuvos Veikko Heikkilä Alavudelta.

Apurahoja opiskelijoille 2007

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön yhteydessä toimii tällä hetkellä viisi erillistä apurahoja jakava rahastoa. Viime vuoden aikana ensimmäiset apurahansa jakanut Perinnerahasto I ja Arvo Kukon rahaston apurahat jaetaan Vpl. Pyhäjärviyhdistyksen yhteydessä Huittisissa ja molempien rahastojen haku-aika päättyi toukokuun loppuun 2007 mennessä. Sen sijaan muut kolme rahastoa julistavat apurahat haettavaksi helmikuun loppuun 2007 mennessä. Apurahaa haetaan vapaamuotoisella hakemuksella. Apurahaa hakijan tulee omata vähintään toisen esivanhemman osalta pyhäjärveläiset sukujuuret. Tämä tulee käydä ilmi hakemuksesta mainitsemalla kuka sukulinainen on ja milloin hän on syntynyt. Myöskin selvitys siitä missä ja mitä opiskelee ja missä vaiheessa opiskelut ovat. Ohessa esitelmelle lyhyesti eri rahastot.

Tyine Lehtoisen rahasto

Tämä rahaston on toiminut jo vuodesta 1983 lähtien ja rahastosta on myönnetty jo 243 kpl apurahoja. Varsin moni nuori on päässyt siten osalliseksi tästä rahastosta. Rahaston pääoma on 15 000 euroa. Tälle vuodelle on varattu 1000 euroa ja yksittäisen apurahan suuruus on yleensä ollut 100-200 euroa.

Helmi Pärssisen rahasto

Rahastosta jaetaan apurahoja nyt seitsemättä kertaa. Monttualetta syntynyt oleva Helmi Pärssinen määräsi testamentissaan rahaston pääomaksi 100 000 markkaa ja määräyksen mukaisesti apurahat tulee kohdistaa karjalaisuus, maametsätalous tai puutarhatalouden oppilaitoksissa opiskeleville. Tälle vuodelle jaettavia varoja on n. 1000 euroa.

Puualan käsityörahasto

Kuudetta kertaa jakaa apurahoja puualan käsityörahasto, jonka pääoman 50 000 markkaa lahjoitti tuntemattomana pysyvä henkilö muutama vuosi sitten. Lahjoittajan määrärahan mukaisesti pääoma ja korko jaetaan noin 1000 euron suuruisin vuosittain erilaisissa puualan oppilaitoksissa opiskeleville. Paitsi alan opiskelijat tästä rahastosta voivat apurahaa anoa nuoret alan yrittäjät tai yritystoimintaa aloittelevat.

Kaikkiin edellä mainittuihin rahastoihin tarkoitettujen apurahahakemukset käsittelee Vpl. Pyhäjärvi - Säätiön hallitus maaliskuun kokouksissaan. Apurahat tulee osoittaa helmikuun loppuun mennessä Vpl. Pyhäjärvi - Säätiölle osoitteella Reino Äikiä, Nokkamäen-

Isäni oli v. 1928 Tuomarniemetsäoppilaitoksessa Ähtärisissä. Hän oli neljä kuukautta kestävällä metsänomistajakursseilla, joita kutsuttiin mantaalikursseiksi. Vuosina 1926-1928 opiskeli Tuomarniemellä metsätieteiksi mm. Martti Iivonen Vpl. Pyhäjärveltä.

Lähellä oppilaitosta oleva Välväsi jäätynä v. 1927 jo loka-kuussa niin, että se kanto miheen. Martti Iivonen harasti avantoa. Oheisessa kuvassa Iivonen on uimassa Välvävedessä 7.10.1927.

Iivonen oli kirjoittanut isälleni kuvan taakse tekstin:

KARJALA
KUS ALLOT LAATOKAN
VUORIIN LYÖ
KUS WUOKSI VALTAVA
VAELTAA
KUS IMATRAN INNOT
RAUKKEE

Martti Iivonen Pyhäjärvi Vpl. Koulussa Tuomarniemellä 1926-1928.
Hyvää Uutta Vuotta!

tie 256, 32700 Huittinen. Faksin numero on (02) 566 218 ja sähköpostin osoite on reino.aikia@esanet.fi tai reino.aikia@dnainternet.net Mahdolliset tiedustelut puh. 040-769 5775

Perinnerahasto I ja Arvo Kukon rahaston apurahojen haku päättyi toukokuun loppuun 2007 mennessä. Pyhäjärveläisyttä koskevat säännökset ovat samat kuin edellä mainituissa rahastoissa. Näiden rahastoista jaetaan Arvo Kukon rahastosta humanistisia tieteitä ja musiikkia ja Perinnerahasto I:n apurahat äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille. Yhteensä näistä rahastoista jaetaan 2500-3000 euroa. Vapaamuotoiset hakemukset toimitetaan Reino Äikiälle ja osoitetiedot mainittu edellä.

REINO ÄIKIÄ

TAPAHTUMAKALENTERI

■ **Montruan, Pöyhölän ja Kalamajan jakokunta tiedottaa.** Kesäretki Alavudelle järjestetään su 5.8. 2007. Linja-auto lähtee Äetsän Keikyästä klo 06.00 ajaen Vammalan ja Tampereen kautta Alavudelle. Matkalta otetaan myös mukaan. Tutustumme nykyisen kaupungin nähtävyyksiin ja muistellemaan menneitä aikoja. Yhteinen ruokailu ja ohjelmaa Ouran Lomassa. Paluumatkalla piipahdamme Velj. Keskisellä Tuurissa. Tervetuloa: Esko, Pertti ja Yrjö S.

■ **Tampereen seudun Vpl Pyhäjärviyhdistyksen sääntömääräinen Vuosikokous** pidetään su 11.2. vanhassa kirjastotalossa, alkaen klo 13. Tervetuloa päättämään alkavan vuoden toimintoja ja valitsemaan toimihenkilöt alkaneelle vuodelle. Johtokunta koolle klo 12.

Elämää rajalla

Etelä-Karjalan kansalaisopisto Lappeenrannassa järjestää Etelä-Karjalan Karjalaisseurojen piiri ry:n ideoiman luentosarjan **Elämää rajalla**. Kevään luentosarjaa on tarkoitus jatkaa myöhemmin muiden Karjalan pitäjien osalta. Nyt alkavassa luentosarjassa käsitellään osittain tai kokonaan luovutettujen rajakuntien kulttuuria ja olosuhteita ennen ja nyt.

Luentosarja alkaa matkailutoimittaja Markus Lehtipuu luennolla "Rajojen muovaamat Karjalat"; luovutettujen alueiden tila tällä hetkellä. Tilaisuus on ti 16.1. klo 17.30-19.30.

Toisena luentokertana ti 30.1. klo 17.30-19.30 kuuluaan Rajaseutuliiton pj., VTJ Jussi Carpenin kertovan siitä kuinka lapsuuden Virolahni herätti rajaseututyön.

Arkeologi Kerko Nordqvist luennoi 14.2. klo 17.30-19.00 aiheesta "Muinaismuistoja Karjalasta - viimeaikaiset tutkimukset Karjalan kannaksella".

Toisessa luennossa 14.2. klo 19.00-20.30 Wiipurin Yhdistyksen pj. Pertti Joenpolven aiheena on "Wiipurin linna ennen ja nyt".

Maaliskuun ensimmäisessä luennossa ti 6.3. opeutusneuvos Antti Henttosen aiheena on "Elämää Antreassa".

Kevään luentosarja päättyy 14.3. Tällöin klo 17.30-19.30 esitelmöi Jääski-seuran pj. Kyösti Toivonen aiheesta "Elämää Vuoksen varrella: Jääski ja Imatra".

Kaikki luennot ovat Kimpisen koululla, Pohjolankatu 2, 53100 Lappeenranta. Ennakkoilmoittautumiset opiston toimistoihin (Kauppakatu 41 tai Pohjolankatu 27, puh. 05 453 0137) ennen luentosarjan alkamista. Hinta: 10 euroa/koko luentosarja ja 3 euroa/kerta. Ohjelmaan voi tulla vielä muutoksia. - P.P.

vpl. **Pyhäjärvi**

Tilauslomake uusille Vpl Pyhäjärvi-lehden tilaajille

(Tilauslomaketta voivat käyttää ainoastaan kokonaan uudet tilaajat.)

Tilauhinta 25 euroa/vuosi

Tilaajan nimi _____

Osoite _____

Laskutusosoite, jos se on eri kuin tilaajan osoite _____

Lomake lähetetään Vpl Pyhäjärvi-lehden taloudenhoitajalle Reino Äikiälle os. 32700 Huittinen.

Kalastusnäyttely Tyrvään Museossa

Olemme jo aikaisemmin kertoneet, että Vpl. Pyhäjärven museo-osasto saa lisää tilaa Tyrvään Museon toisesta kerroksesta. Museonjohtaja Pekka Koskinen kanssa on neuvoteltu siitä, että ko. tila tultaisiin käyttämään erilaisten näyttelyiden järjestämiseen. Niinpä säätiön taholta onkin valmisteltu Pyhäjärven kalastamisesta kertova pienimuotoinen näyttelytilaan, joka käsittää n. 2x 3 metrin tilan. Vanhojen kalastusta esittelevien kuvien ja muutamien Karjalasta tuotujen esineiden avulla halutaan kertoa nykypolvelle ja myös vammalalaisille mikä merkitys kalastuksella oli pyhäjärveläisille.

Esineistöä on jo olemassa mm. verkko, jäätuura, kalakontti ym. mutta toimikuntamme on edelleen valmis ottamaan vastaan esineistöä näyttelyyn. Ko. esineistö otetaan lainaksi näyttelyyn, joka on avoinna vuoden loppuun. Näyttely pystytetään helmikuun toisella viikolla. Tiedustelut Reino Äikiä puh. 040 769 5775, Salmi Rintala puh. 0400 852 531 tai Yrjö S. Kaasalainen 0400 626 770.

Näyttelyn pienimuotoinen avaus on lauantaina helmikuun 17 päivänä kello 11.00 Tyrvään seudun museossa ja näyttelyyn on tämän jälkeen avoinna museon aukioloaikoina.

vpl. Pyhäjärvi

Lehtemme helmikuun numero tehdään 15. 2. 2007. Tähän lehteen tarkoitettu aineisto on oltava toimituksessa 7. 2. 2007 mennessä.

vpl. **Pyhäjärvi**

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Vastaavat toimittajat:
Salmi Rintala
Korkeemäenkatu 26 A 26
37100 Nokia
puh. (03) 341 0551
salmi.rintala@netti.fi
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
reino.aikia@esanet.fi

Toimituksen osoite:
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
reino.aikia@esanet.fi

Sivunvalmistus:
Oy Tyrvään Sanomat
Painopaikka: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki